

**Gasum Oy maakaasuputkilinjan länsilaajennuksen historiallisen ajan
muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003**

Mäntsälästä Naantalin

MUSEOVIRASTO

RAKENNUSHISTORIAN OSASTO

Anu Kehusmaa

TIIVISTELMÄ

Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnissa löytyi yhteensä seitsemän historiallisen ajan kohdetta, jotka yhtä lukuun ottamatta sijaitsevat putki-linjauksen läheisyydessä. Ainoa linjan alle sijoittuva kohde, Turun Kärämäessä oleva hiilimiilu, tutkittiin inventointiajan niin salliessa kaivamalla. Kaksi kohteista, Ruskon Asolan kaivo sekä Turun Haihun kaksi talousrakennusta eivät nuoren ikänsä johdosta ole muinaisjäännöksiä. Kokonaan tuhoutuneita historiallisen ajan kohteita löydettiin yksi. Parhaiten säilyneimpiä kohdekokonaisuuksia olivat Riihimäen Epranojan myllynpaikka ja Turun Pyörämäen torppa. Näille kahdelle kohteelle annettiin suojeluluokitusehdotus 2. Muut kohteet kuuluvat rauhoitusluokkaan 3.

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuskohde: Mäntsälä-Naantali maakaasuputken länsilaaennuksen linja
Peruskartta: 2044 05 Ridasjärvi, 2042 12 Launonen, 2042 09 Loppi, 2024 12 Porras, 2024 09 Riihivalkama, 2024 06 Torro, 2022 05 Seppälä, 2022 02 Aura, 1044 10 Lieto, 1044 07 Rusko, 1043 09 Turku, 1043 12 Littoinen, 1043 06 Naantali
Tutkimuksen laatu: Inventointi
Kohteen ajoitus: Historiallinen aika
Kenttätyönjohtaja: FM Anu Kehusmaa
Apulaistutkija: HuK Tapani Rostedt
Tutkimuslaitos: Museovirasto, Rakennushistorian osasto
Kenttätyöaika: 02.-30.05.2003
Tutkimuskustannukset: 24 500,00 € Gasum Oy
Esinelöydöt: -
Mustavalkonegatiivit: MV/RHO125348:1-3, 125349:1-2, 125351:1-2, 125353:1-17
Diapositiivit: MV/RHO 125350:1-2, 125352:1, 125354:1-13
Alkuperäisen inventointikertomuksen säilytyspaikka: Museovirasto, Rakennushistorian osaston arkisto (MV:RHOA)
Inventointikertomuksen kopiot: Museoviraston Arkeologian osaston arkisto
 Gasum Oy
 Turun Maakuntamuseo
 Riihimäen kaupunginmuseo
Aikaisemmat tutkimukset: Liedon osa-alueinventointi. J. Ruohonen & L. Degerholm. (TYA) Lieto, Rähälä, Ryökäs. Kaivauskertomus 1993. E. Raike. (MV:AOA) Riihimäen muinaisjäännösinventointi 2002. J. Ruohonen. Riihimäen museo. (MV:AOA)

Kannen kuva. Turun Pyörämäen torppa kuvattuna nk. Kuninkaan kartastossa (Alanen & Kepsu 1989, 113).

SISÄLLYS

YLEISKARTTA MAAKAASUPUTKEN LÄNSILINJAUKSESTA, MK 1:500 000

1. HANKKEEN TAUSTAA	5
2. HISTORIALLISEN AJAN INVENTOINNIN ESITYÖT JA MENETELMÄT	5
3. ASUTUSHISTORIALLISET KOHTEET	6
3.1. Rusko, Munittula, Autalho [KOHDE 4.]	
Turku, Haihu, Koivula [KOHDE 6.]. Historiallisen ajan talousrakennukset	6
3.2. Ruskon Asolan kaivo [KOHDE 3.]	7
3.3. Turku, Pyörämäki. Torpanpaikka [KOHDE 7.]	8
4. ELINKEINO- JA TEOLLISUUSHISTORIALLISET KOHTEET	8
4.1. Riihimäki, Herajoki. Epranojan mylly [KOHDE 1.]	8
4.2. Loppi, Vanhakosken tuhoutunut myllynpaikka	9
4.3. Turku, Kärsämäki, Turun lentokenttä. Hiilimiilu [KOHDE 5.]	9
5. TIET JA SILLAT	10
5.1. Karinainen, Suutarla, Kaunisto. Sillanpaikka [KOHDE 2.]	10
5.2. Hämeen härkätie ja Huovin tie	10
6. YHTEENVETO	10

LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO

KOHDELUETTELO

KOHDEKUVAUKSET

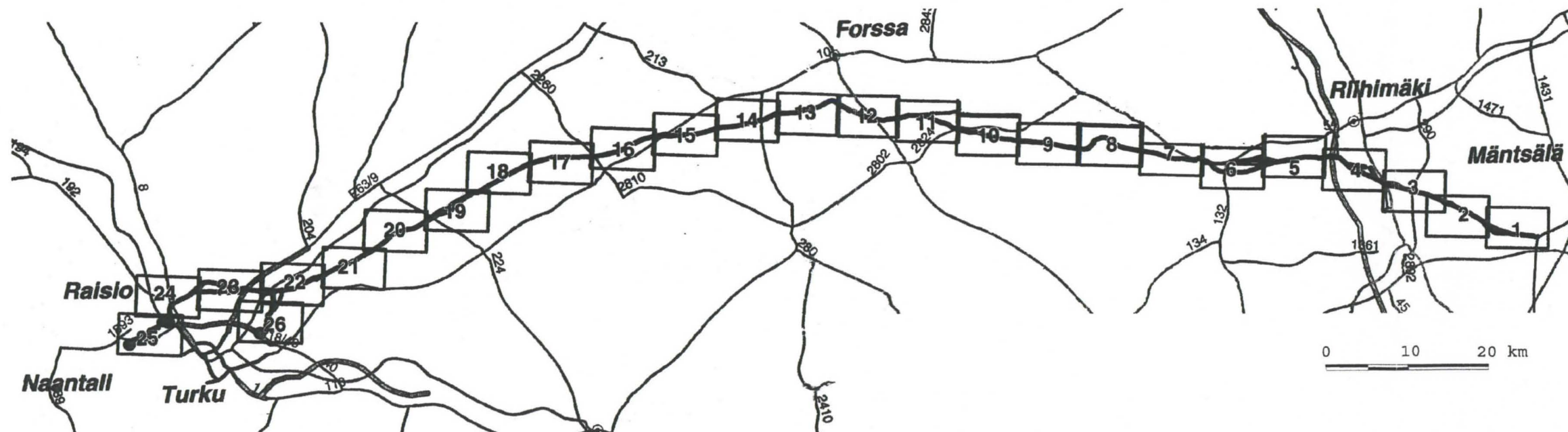
LIITTEET

1. Mustavalkonegatiiviluettelo
2. Diapositiiviluettelo
3. Historiallinen kartta-aineisto
4. Luettelo inventoinnissa läpikäytyistä kohteista

TURKU, KÄRSÄMÄKI, LENTOKENTTÄALUE. HIILIMIILUN KAIVAUSTUTKIMUS
23.5.2003

Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003
A. Kehusmaa

YLEISKARTTA. Neste Engineering lehtijakokartan perusteella

1. HANKKEEN TAUSTAA

Gasum Oy tilasi keväällä 2003 Museoviraston rakennushistorian sekä arkeologian osastoilta maakaasuputken länsilaaennuslinjauksen sekä historiallisen että esihistoriallisen ajan muinaisjäännösinventoinnit. Kenttätutkimukset toteutettiin kummankin osaston toimesta toukokuussa 2003. Rakennushistorian osaston osuuden suorittivat tutkija FM Anu Kehusmaa ja apulaistutkija HuK Tapani Rostedt. Arkeologian vastaavat tehtävät hoitivat FM Eeva Raike ja FM Kreetta Lesell.

Inventoinnin kustannukset oli niputettu arkeologian osaston kanssa yhteen. Kokonaiskustannusarvio tutkijoiden ja apulaistutkijoiden kuukauden kenttätöille, tutkijoiden kahden kuukauden jälkitöille sekä apulaistutkijoiden kuukauden jälkitöille kaikkine kustannuksineen oli yhteensä 48 500,00 €.

Rakennushistorian osaston ja arkeologian osaston tutkijat tekivät pääsääntöisesti tarkastuskäyntejä kentällä omilla tahoillaan. Liedon Rähälän, Ryökkään alueelle tehtiin kuitenkin "yhteisisku", jonka seurauksena alueelta löydettiin yksi mahdollinen linjan alle jäävä kivikautinen asuinpaikka. Tästä enemmän E. Raikeen inventointiraportissa (MV/Arkeologian osaston arkisto).

Historiallisen ajan muinaisjäännösinventoinnin esitöitä tehtiin maaliskuun aikana yhteensä kuusi viikkoa (tutkija 4 viikkoa ja apulaistutkija kaksi viikkoa), jonka aikana käytiin läpi historiallista karttamateriaalia putkilinjalta. Kenttätöitä käynnistyivät 2.5.2003 ja kestivät toukokuun loppuun. Jälkitöitä tehtiin yhteensä seitsemän viikkoa (tutkija viisi viikkoa ja apulaistutkija kaksi viikkoa) ajalla 01.-07.09.2003 ja 22.09.-19.10.2003.

Maakaasuputkilinjan länsilaaennus kulkee yhteensä 20 kunnan läpi. Putken linjaus on suunniteltu yhteistyössä Museoviraston kanssa siten, että se kulkee mahdollisimman kaukaa tunnettujen muinaisjäännösten ohitse. Maastollisesti suunniteltu linjaus kulkee lähinnä peltoalueitten ja metsien poikki ja pyrkii seuraamaan olemassa olevia tielinjoja. Putki on pyritty lisäksi sijoittamaan mahdollisuuksien mukaan vanhan maakaasuputken viereen, jolloin se asennetaan maahan rinnakkaisasennuksena. Tarkastettava alue oli leveydeltään melko kapea: maakaasuputken työalueeksi on määritelty peltoalueilla 25-50 m ja metsäalueilla 15-20 m. Mikäli kyseessä on rinnakkaisasennus, työalue kaksinkertaistuu.

2. HISTORIALLISEN AJAN INVENTOINNIN ESITYÖT JA MENETELMÄT

Inventointi aloitettiin tunnettujen historiallisen ajan muinaisjäännösten ja irtolöytökohteiden selvittämisellä. Historiallisen ajan muinaisjäännöksiä ei maakaasuputkilinjalta Riihimäen Epranojan myllynpaikkaa lukuun ottamatta aiemmin tunnettu. Linjan lähellä sijaitsevien rautakautisten kohteiden (esim. Liedon Rähälän kylässä) perusteella valikoitui kuitenkin tarkemman tarkastelun kohteeksi joitakin alueita.

Inventoijien käytössä oli maakaasuputkilinjan pääsuunnittelijan Neste Engineeringin tuottama karttalehtivihko, johon oli peruskarttapohjalle (MK1:20 000) merkitty suunniteltu linjaus ja siihen liittyvät rakenteet sekä Ympäristövaikutusarviointi-selostuksen kannalta merkittävät luonto-, luonnon-suojelu-, maisema- ja maankäyttöalueet. Hankkeen tilaajalta saatiin linjaus myös digitaalisessa muodossa CD:llä, jota oli mahdollista käyttää MapInfo- paikkatieto-ohjelmassa. Inventoijien käytettävissä oli digitaaliset ortoilmakuvat koko maakaasuputkilinjalta. Kuvien avulla pystyttiin sulkemaan useita maastotarkastuskohteita pois sekä rajaamaan kenttätöissä läpikäytäviä kohteita

Maakaasuputkilinjaus käytiin aluksi läpi hakien vastaavat maantieteelliset kohdat vuosien 1775-1805 ns. Kuninkaan kartastosta (Alanen & Kepsu 1989). Raakakatsauksen jälkeen ne kohdat, joissa tämän kartaston perusteella havaittiin linjan menevän kartassa esitetyn vanhan asutuksen päältä skannattiin, kuninkaan kartaston kohteet digitoitiin ja asemoitiin MapInfo- ohjelmalla nykyisen peruskartan päälle.

Esitöinä maakaasuputkilinjan historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnille käytiin myös läpi historiallisen ajan karttamateriaalia Kansallisarkistossa, Turun maakunta-arkistossa sekä Varsinais-Suomen maanmittaushallituksessa. Läpikäyty karttamateriaali valikoitui pääasiassa kuninkaan kartaston, sekä vuoden 1560 Suomen asutuksen yleisluettelon perusteella.

Vanhoista kartoista etsittiin historiallisen ajan muinaisjäännösten kannalta lupaavat linjalle sijoittuvat tai sitä kiinteästi sivuavat kohteet, jotka tarkastettiin maastossa toukokuun kenttätöissä. Inventoinnissa käytettiin apuna myös maaperäkarttaa ja paikannimistöä. Inventoinnin aikana haastateltiin myös paikallisia asukkaita.

Maastossa kohteet tarkastettiin ja mitattiin sekä niistä tehtiin mahdollisuuksien mukaan hahmotelmakartat. Kohteille saatiin koordinaattipisteet GPS-paikantimella. Pistetiedon tarkkuus vaihteli paikasta ja päivänajasta riippuen +/- 5-25 m. Kunkin kohteen tiedot on kerätty tämän raportin kohdekuvauksiin. Kohteet on jaoteltu niiden maantieteellisen sijainnin mukaan siten, että ensimmäinen kohde on lähinnä maakaasuputken alkupäätä Mäntsälässä ja viimeinen linjan loppupäässä Turussa.

Ajan niin salliessa käytiin Ruskolla läpi maastotarkastuksin myös työn tilaajan vaihtoehtoinen pohjoinen maakaasuputken linjaus. Museovirasto on alustavasti suositellut työn tilaajalle käytettäväksi eteläistä linjausta, sillä pohjoisen linjauksen läheisyyteen sijoittuu monta rautakautiseksi ajoitettua kuppikivikohdetta. Pohjoiselta linjaukselta löytyi yksi kohde, historialliselle ajalle sijoittuva talousrakennuksen paikka.

Kohdekuvauksiin on merkitty kunkin muinaisjäännöksen suojeluluokitusehdotus. Luokkaan 1 kuuluvat kohteet ovat valtakunnallisesti merkittäviä muinaisjäännöksiä, joiden säilyminen olisi turvattava kaikissa olosuhteissa. Luokkaan 2 kuuluvat muut suojeltavat muinaisjäännökset, jotka voidaan lisätutkimusten jälkeen siirtää luokkaan 1 tai 3. Luokkaan 3 lasketaan tuhoutuneet muinaisjäännökset, jotka eivät ole enää muinaismuistolain rauhoittamia.

Raporttiin on liitetty taulukko kaikista kohteista (liite 4.), joissa maastotarkastuksia tehtiin. Kohteet on merkitty listaan keskipistekoordinaatein. Pistetiedon perässä on maininta siitä, minkä tyyppisestä kohteesta on kysymys ja mitä kussakin kohteessa tehtiin. Mikäli kohteessa tehtiin jotain poikkeavia havaintoja, on siitä maininta. Mikäli poikkeavia havaintoja ei tehty, on havainto-osio jätetty tyhjäksi.

3. ASUTUSHISTORIALLISET KOHTEET

3.1. Rusko, Munittula Autalho [KOHDE 4.] ja Turku, Haihu Koivula [KOHDE 6.]. Historiallisen ajan talousrakennukset

Suunnitellun maakaasuputken linjalle tai linjan välittömään läheisyyteen jää kaksi historialliselle tai uudelle (tarkempaa ajoitusta on mahdotonta tehdä) ajalle sijoittuvaa talousrakennuksen jäännöstä. Molemmat kohteet ovat luultavasti latoja, varastoja tai aittoja, sillä kummassakaan kohteesta ei löy-

tynyt tulisijan jäänteitä. Myös niiden sijainti peltosaarekkeella ja pellon laidalla viittaa latoon tai aittaan.

Toinen kohteista, eli Ruskon, Munittulan Autalhon talousrakennuksen (Kohde 4.) paikalla näkyy talousrakennus myös ns. Kuninkaan kartastossa, joka on vuosilta 1779-1805. (Ks. kohdekuvausten liite) Kyseessä voi olla kartassa esiintyvä tai samalle paikalle myöhemmin tehty rakennus. Tämä kohde sijaitsee Kähärintien välittömässä läheisyydessä tien eteläpuolella olevalla heinää kasvavalla peltosaarekkeella. Se tulee sijoittumaan maakaasuputkilinjan Ruskon pohjoisen linjauksen viereen, toiselle puolelle Kähärintietä kuin suunniteltu linjaus.

Ruskon Munittulan, Autalhon talousrakennuksen perustukset ovat noin 5x10 m kokoisella peltosaarekkeella, jossa on näkyvissä enää noin kymmenkunta halkaisijaltaan 20-50 cm olevaa kiveä, jotka ovat mahdollisesti peräisin talousrakennuksen perustuksista. Kivet ovat osittain uponneet maahan. Peltosaarekkeella on myös muita, todennäköisesti pellostä peräisin olevia pienempiä kiviä. Peltosaareke on maaperältään hiekkaista soraa, kun taas ympäröivät pellot ovat savea.

Toinen kohteista sijaitsee Turun Haihun kylässä Koivulan tilalla. Se käsittää kaksi rakennuksen perustusta, joista toiseen johtaa ajosilta. Näistä pienempi on kooltaan 7,5x4 ja suurempi 7,5x10 m. Molemmista on vielä näkyvissä paikalleen lahonneet lattian tukilankut. Näkyvissä on myös molempien rakennusten nurkkakivet, jotka on osittain uponneet maahan ja ovat halkaisijaltaan 50-100 cm kokoisia maakiviä. Suuremmasta rakennuksesta johtaa ulos maasta tehty ajosilta. Kyseessä voi olla myös alunperin yhtenäinen rakennus, jossa on ollut jonkinlainen katosmainen välitila kahden katetun tilan välissä. On myös mahdollista, että lattian tukilankut on otettu pois, eikä jätetty lahoamaan paikalleen. Nykyisillä Haihun talon asukkailla ei ollut heitä haastateltuamme käsitystä siitä, miltä ajalta talousrakennusten perustukset ovat. Kohteen käytön päättyminen ajoittuu todennäköisesti uudelle ajalle, eikä kohde näin ollen ole välttämättä muinaisjäännös.

3.2. Ruskon, Asolan kaivo [KOHDE 3.]

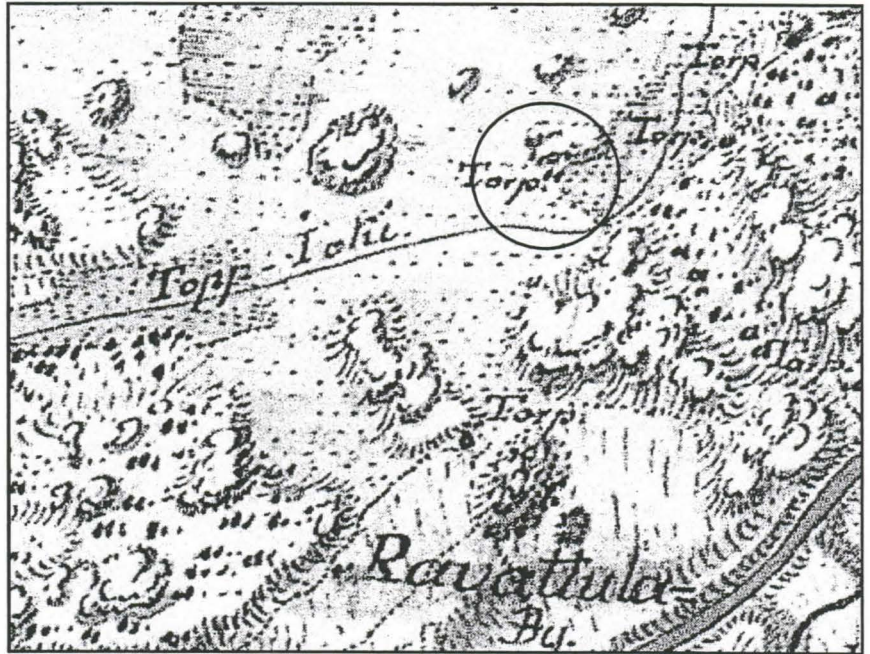
Kohde numero 3. sijaitsee Ruskon Asolan kylässä, Turusta Ruskoon johtavasta tiestä nro 2012, noin 100 m länteen. Kaivo on pyöreähköistä kivistä ladottu iso "kyläkaivo" ja halkaisijaltaan noin kaksi metriä. Kaivon päälle on tehty kuusikulmainen sementtivalureunus, jonka korkeus on noin 30 cm. Tarkastushetkellä kaivo oli katettu kattopelleillä, sillä kaivo on yhä läheisen talon asukkaiden käytössä. Paikalle sattuneen vedenhakijan mukaan kaivo on ollut käytössä jo ainakin 1950-luvulla, jolloin kaivolta on johtanut puukouru lähimpään (Jokelan) taloon. (E. Raike, suullinen tiedonanto 23.5.2003)

Asolan kylän juuret johtavat keskiajalle: Halola (myöh. Asola) mainitaan ensimmäisen kerran Turun tuomiokirkon mustassa kirjassa vuonna 1440 (Suna 1987, 28). 1780-luvulta lähtien asiakirjoista löytyy maininta Asolan yksinäistilasta. Tila oli ostettu perintötilaksi kruunulta hieman aikaisemmin. Asolan mailla sijaitsi myös 1800-luvun alkupuolella kaksi torppaa. Kaivon iän selvittämisessä taustatiedot itse kylän historiasta eivät juurikaan valaise, vaikka kaivo sijaitseekin aivan Asolan kylän rajoilla. Kaivo ajoittuu nykyisine rakenteineen ainakin 1900-luvun alkupuoliskolle, mutta kaivon paikka voi olla vanhempikin. Kohde ei ole muinaisjäännös.

3.3. Turku, Pyörämäki, torpanpaikka [KOHDE 7.]

Turun Pyörämäen torpan paikka sijaitsee Pyörämäen kaatopaikan välittömässä läheisyydessä, Pyörämäen vastakkaisella (etelä)rinteellä. Torppa jää noin 20 m koilliseen suunnitellusta maakaasuputkilinjasta. Näkyvissä on torpan lieden- tai uuninpaikka, torppaan kuulunut kellarinperustus sekä kaksi kasvimaan paikkaa. Kasvillisuus torpan alueella poikkeaa hieman ympäripyöreästä.

Pyörämäen torppa voidaan ajoittaa melko karkeasti kahdelle vuosisadalle. Torpparilaitos sai alkunsa Suomessa 1600-luvulla, (Vuorela 1975, 655) mutta tuolta ajalta on säilynyt vain harvoja kohteita. Ennen isojakoa torppia perustettiin kartanoitten maille, mutta 1700-luvun loppupuolella myös talonpoikien maille. (Korhonen 2001, 143) Kohde näkyy Kuninkaan kartastossa (ks. oheinen, ympyröity kohde. Alanen & Kepsu 1989, 113) eli se oli olemassa kartan ilmestyessä 1700-luvun lopussa. Kohteen käyttö on voinut jatkua vielä pitkälle 1800-luvulle, jolta ajalta siis näkyvät rakenteiden jäänteet ovat. Pyörämäen torppa ajoittuu siis todennäköisesti 1700-luvun lopulta 1800-luvulle.

4. ELINKEINO- JA TEOLLISUUSHISTORIALLISET KOHTEET

4.1. Riihimäki, Herajoki. Epranojan mylly [KOHDE 1.]

Epranojan mylly on rakennettu todennäköisesti maastonmuotojen sanelemana. Paikka sijaitsee loivahkolla jokeenpäin viettävällä rinteellä, jota on todennäköisesti jäljellä olevan vallimaisen maastomuodon perusteella kaivettu reunoilta allasmaiseksi myllylampea eli tammea varten. Ruohosen (2002, 49) havainto 150 m myllystä olevasta patolaitteesta on todennäköisesti kuulunut johonkin toiseen myllyyn tai saahan.

Epranojan Myllynpaikalla on näkyvissä uoman eteläpuolella olevalla tasaisella maa-alalla jokseenkin säännöllisen suorakulmaisen muodon muodostavia, osittain maan sisässä olevia suorakulmaisia lohkoktuvia kiviä noin 13 x 7 m alueella. Ruohosen (2002, 49) mukaan ne ovat pinnaltaan 40 x 50 cm ja yltyvät maan tason yläpuolelle noin 40-60 cm. Osa kivistä on tasapintaisia maakiviä.

Nykyisen pellon tasolla olevan ajosillan jäänteet rajaa paikalla olleen myllynpaikan pellonpuoleisen sivun. Tätä siltaa pitkin jyväsäkit kuljetettiin myllyyn tuutin korkeudelle. Ajosilta on tehty Epranojan myllyyn rakentamalla maasta ramppi ja tukemalla se korkeimmalta kohdaltaan ainakin kolmella kylmämuuratulla kivikerralla, joiden välissä on hiukan maata. Tämä rakennustapa poikkeaa hieman yleisestä ajosillan rakennustavasta, sillä yleensä sillat olivat puurakenteisia. (Korhonen 1993, 56)

Epranojan myllyn ajoitus on epäselvä. Ruohosen (2002, 49) mukaan paikalla näkyvät rakenteet ovat arviolta peräisin 1700- tai 1800-luvuilta, mutta myllynpaikkana kohde voi olla vanhempikin. Kuninkaan kartastossa kohde ei näy. Vuonna 1627 astuneen päätöksen nojalla kruunu otti haltuunsa kaikki tunnetut myllynkivilouhokset. Tämä vaikutti Korhosen (1993, 47) mukaan siten, että kivien puutteessa useita talonpoikien kotitarvemyllyjä hävisi. Epranojan myllyn kohtalo voisi olla siis myös tällainen.

Jäljellä olevien perustuskivien muodostaman suorakulmaisen alueen koon sekä kaksikerroksisuuden viittavan ajosillan perusteella Epranojan mylly on ollut ratas- tai turbiinimylly. (Korhonen 1993, 53-54) Tämä siksi, että hierrinmyllyt olivat kooltaan vain noin muutaman neliömetrin kokoisia yksikerroksisia rakennuksia. Turbiinimyllyt tulivat uutuutena käyttöön vasta 1800-luvun puolivälissä, (Korhonen 1993, 42) joten mikäli Epranojan mylly olisi näin nuori, se olisi todennäköisesti esiintynyt tuon ajan kartoissa tai siitä olisi perinnetietoa alueella. Toisaalta tiedetään, että mikäli myllyihin oli yhdistetty lisälaitteita, kuten sihtejä tai sahojen välitysmekanismia, niiden koko saattoi kasvaa huomattavasti. (Korhonen 1993, 54)

4.2. Loppi, Vanhakosken tuhoutunut myllynpaikka

Vanhakoskessa on ollut myllyjä jo 1500-luvun alussa, mahdollisesti aikaisemminkin. Gåpån (1999, 38) mukaan ensimmäinen kirjallinen maininta myllyistä on maakirjassa vuodelta 1539. Ensimmäinen kuvallinen esitys on puolestaan geometrinen kartta Sajaniemen kylästä vuodelta 1693. Sijainti myllyille on ollut erinomainen; kahden kylän välissä sijaitseva melko runsasvetinen ja tarpeeksi leveä joki. Joessa on sijainnut kaksi myllyä, joista toinen on sijoittunut kutakuinkin tulevan maakaasuputken linjalle. Ylempi (linjalla ollut mylly) on kuulunut Lopen kylälle ja alempi, vielä perustuksiltaan näkyvissä oleva mylly Sajaniemen kylälle. (Ibid.)

Loppijärven ympärillä olevat maanomistajat ovat Gåpån mukaan (1999, 48) vaatineet jatkuvasti vedenpinnan alentamista. 1950-luvulla yritettiin omatoimisesti vedenpinnan laskua, mutta tuloksettomasti. Vuonna 1974 vesioikeus myönsi Tervakoski Oy:lle luvan säännöstellä Vanhakosken vettä. Silloin joki ruopattiin tuhoisin seurauksin. Maavallit pettivät ja koko Loppijärvi oli vaarassa valua jokea pitkin kuiviin. Uoma saatiin kuitenkin tukittua. (Ibid.) Ruoppauksen seurauksena myös Lopen kylän myllynpaikka tuhouttiin. Nykyisin joenvarsia reunustaa ruoppauksen maa-aineksesta syntyneet maavallit kaivinkoneen kauhan ulottuman päässä joen reunasta. Alempana joessa (ja kauempana maakaasuputkilinjasta) olevat patolaitteet ovat säilyneet ainakin osittain samoin kuin padon yhteydessä olleen myllyn ja sahan perustukset.

Tätä tuhoutunutta kohdetta ei ole merkitty kohdeluetteloon, sillä sen tarkkaa paikkaa Vanhakosken rannalla on mahdotonta sanoa.

4.3. Turku, Kärsämäki, Lentokenttäalue. Hiilimiilu [KOHDE 5.]

Turun Kärsämäen hiilimiilu sijaitsee kangasmaisessa männikössä Ruskon Munittulan ja Asolan kylien väliin työntyvässä Turun Kärsämäen alueeseen kuuluvassa maakiilassa. Hiilimiilun ajoituksesta on vaikea sanoa mitään varmaa. Sen reunoilla ja pohjalla kasvaa noin 10 cm paksu turve, joten kovin modernista miilusta tuskin on kyse. Ruotsissa tiedetään kuitenkin poltetun hiiltä miiluissa vielä toisen maailman sodan aikana. (Kulturmiljövård 1992, 150) Munittulan kylän historia ulottuu aina keskiajalle (sen viisi taloa mainitaan 1560-luvun asutusluettelossa), Asola on puolestaan ollut

vielä 1700-luvun lopussa yksinäistila. (Suna 1987, 28) On mahdollista, että hiilimiilun käyttäjät ovat olleet jommastakummasta näistä kylistä.

Kohde on yksittäinen soikea, noin 60 cm syvä kuopanne. Soikion päissä on selvät, enimmillään 40 cm korkeat vallit, jotka ovat todennäköisesti syntyneet polton jälkeen miilua purettaessa. Maa on kuopanteen ympärillä sekä sisällä voimakkaasti hiilen sekaista soraa.

Kohteen molemmin puolin on todennäköisesti esihistoriallisia pyyntikuoppia ja kohde sijoittuu näiden kanssa samaan ketjuun. Ei siis ole mahdotonta, että kohde on voitu tehdä yhteen pyyntikuopista.

Kyseessä on ainoa varsinaisesti maakaasuputken länsilinjauksen alle jäävistä kohteista. Inventointiajan salliessa hiilimiilu tutkittiin avaamalla sen poikki pitkittäis- ja poikittaissuunnassa olevat koeojat. Lisää hiilimiilun kaivaustutkimuksista on tämän raportin lopussa.

5. TIET JA SILLAT

5.1. Karinainen, Suutarla, Kaunisto. Sillanpaikka [KOHDE 2.]

Suutarlan Kauniston sillanpaikka sijaitsee uoman kapeimmalla kohdalla ja on ollut noin viisi metriä pitkä. Näkyvissä on enää molemmin puolin puroa silta-arkun jäänteitä. Arkut on tehty todennäköisesti kylmämuuraamalla osittain lohkotuista, osittain luonnonkivistä.

Kauniston silta on rakennettu todennäköisesti ennen teräksen ja raudan käyttöönottoa sillanrakennuksessa 1900-luvun alussa, mutta kuitenkin aikaisintaan 1700-luvulla, johon asti sillat rakennettiin yksinomaan puusta. (Antila 2001, 100) Toisaalta on mahdollista, että Saunojan ylittävän sillan kaltaiset lyhyet maaseutusillat tehtiin kivistä ja puusta vielä pitkään uudelle ajallekin. Tarkkaa ajoitusta sillalle ei siis tiedetä.

Maakaasuputken suunniteltu länsilinjajennus ei uhkaa Kauniston sillanpaikkaa, sillä linja kulkee kohteesta noin 50 m päässä.

5.2. Hämeen härkätie ja Huovintie

Suunniteltu maakaasuputkilinjaus kulkee kahden historiallisesti merkittävän tien yli. Kyseessä ovat Hämeen härkätie Tammelassa ja Huovintie Koski TL:n ja Marttilan rajalla. Työn tilaaja on näitten kohteitten osalta tehnyt Rakennushistorian osastoa tyydyttävän ratkaisun, että molemmat historiallisesti merkittävät tiet tullaan alittamaan eräänlaisella porausmenetelmällä, jossa itse tiehen ja siihen mahdollisesti liittyviin kerroksiin ei tulla kajoamaan. Tähän maastoinventoinnin puitteissa ei näitä kohteita tarkastettu.

6. YHTEENVETO

Inventoinnissa löytyi yhteensä seitsemän historiallisen ajan kohdetta, joista yhtä lukuun ottamatta ei yksikään varsinaisesti sijaitse maakaasuputkilinjauksen alla. Kohteet sijaitsevat lähellä linjaa tai sen välittömässä läheisyydessä. Ainoa linjan alle sijoittuva kohde, Turun Kärämäessä oleva hiilimiilu, tutkittiin inventointiajan niin salliessa kaivamalla. (Ks. tämän raportin liitteenä oleva kaivauskertomus kohdekuvausten jälkeen)

Kaksi kohteista, eli Ruskon Asolan kaivo sekä Turun Haihun kaksi talousrakennusta eivät ole nuoren ikänsä vuoksi luettavissa muinaisjäännöksiksi. Ruskon Munittulan talousrakennuksen paikka sijoittuu puolestaan maakaasuputkilinjan vaihtoehtoisen pohjoisen linjauksen alle, eikä ole näin varsinaisesti uhattuna.

Kokonaan tuhoutuneita historiallisen ajan kohteita löydettiin yksi. Lopen Vanhakosken myllynpaikka oli kadonnut ruoppauksen seurauksena tunnistamattomiin. Parhaiten säilyneimpiä kohdekonaisuuksia olivat Riihimäen Epranojan myllynpaikka ja Turun pyörämäen torppa. Näille kahdelle kohteelle annettiin suojeluluokitusehdotus 2. Muut kohteet kuuluvat rauhoitusluokkaan 3.

Helsingissä 16.10.2003

FM Anu Kehusmaa

LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO

Arkistolähteet:

AOA= Museoviraston Arkeologian osaston arkisto
Inventointi- ja kaivauskertomukset

HMA= Hämeenlinnan maakunta-arkisto
Kartta-arkisto

KA= Kansallisarkisto
Maanmittaushallituksen kartta-arkisto

TMA= Turun maakunta-arkisto
Kartta-arkisto

TYA= Turun yliopiston arkeologian laitoksen arkisto
Inventointikertomukset

VASU= Varsinais-Suomen maanmittaushallitus
Kartta-arkisto

Painamattomat raportit:

Liedon osa-alueinventointi. J. Ruohonen & L. Degerholm. (TYA)

Lieto, Rähälä, Ryökäs. Kaivauskertomus 1993. E. Raike. (MV:AOA)

Riihimäen muinaisjäännösinventointi 2002. J. Ruohonen. Riihimäen museo. (MV:AOA)

Painetut lähteet:

Alanen, Timo & Kepsu, Saulo (1989), Kuninkaan kartasto Suomessa 1776-1805. SKS toimituksia 505. Tampere.

Suomen asutus 1560-luvulla. Kyläluettelot. Helsingin yliopiston historian laitoksen julkaisuja No 4. Helsinki 1973.

Kirjallisuus:

Gåpå, Ahti (1999). Lopen myllyt. Riihimäki.

Korhonen, Teppo (1993). Vesimyllyt: historia, rakenne, käyttö ja kunnostus erityisesti kainuulaisen myllyperinteen valossa. Kainuun museo & Museovirasto. Kajaani.

Korhonen, Teppo (2001). Yhteiskunnan kerroksellisuus -muutosten avain. Suomen kulttuurihistoria 2. 140-144.

Kulturmiljövård i skogen. Att känna och bevara våra kulturminnen. Skogstyrelsen. 1992. Stockholm.

Lehtonen, Kaarin. Aurajokilaakson maisema-alueen kulttuurihistorialliset arvot. Turun maakuntamuseon julkaisuja 11. Turku.

Magnusson, Gert (1986). Lågteknisk järnhatering i Jämtlandslän. Stockholm.

Niukkanen, Marianna (2000). Asutus- ja elinkeinohistoriallisten muinaisjäännösten inventointi. Arkeologinen inventointi. Opas inventoinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen. Toim. Maaranen, Päivi & Kirkinen, Tuija. Museovirasto. Helsinki. 208-219.

Suna, Eija (1987). Varsinais-Suomen rakennuskulttuuri 1. Ruskon kulttuurimaisema ja vanha rakennuskanta. Turku.

Vuorela, Toivo (1975), Suomalainen kansankulttuuri. Porvoo.

KOHDELUETTELO

- 1. Riihimäki, Herajoki. Epranojan mylly** 14
 PK 2042 12 Launonen
 KKJ2: $x=6734\ 25$, $y=2539\ 51$, $Z= n. 95-97,5\ m\ mpy$
 P= 6736 185, I= 3375 751
- 2. Karinainen, Suutarla, Kaunisto. Sillanpaikka** 16
 PK 2022 05 Suutarla
 KKJ2: $x=6727\ 170$, $y=2435\ 080$, $z= n. 35-40\ m\ mpy.$
 YKJ: P=6733 879, I=3271 066
- 3. Rusko, Asola. Kaivo** 18
 PK 1044 07 Rusko
 KKJ1: $x= 6713\ 052$, $y=1567\ 208$, $z= n. 30-35\ m\ mpy$
 YKJ: P=6721 948, I=3237 843
- 4. Rusko, Munittula, Autalho. Talousrakennuksen paikka** 20
 PK 1044 07 Rusko
 KKJ1: $x=6714\ 100$, $y=1569\ 100$, $z= n. 35-40\ m\ mpy.$
 YKJ: P=6722 819, I=3239 823
- 5. Turku, Kärsämäki, lentokenttäalue. Hiilimiilu** 22
 PK 1044 07 Rusko
 KKJ1: $x=6713\ 117$, $y=1568\ 037$, $z= n.40-45\ m\ mpy.$
 YKJ: P=6721 937, I=3238 675
- 6. Turku, Haihu, Koivula. Kaksi talousrakennusta** 24
 PK 1044 10 Lieto
 KKJ1: $x=6711\ 251$, $y=1574\ 875$, $z= n.25-30\ m\ mpy.$
 YKJ: P=6719 454, I=3245 319
- 7. Turku, Pyörämäki. Torpanpaikka** 26
 PK 1043 12 Littoinen
 KKJ1: $x=6708\ 650$, $y=1574\ 080$, $z= n.15-20\ m\ mpy.$
 YKJ: P=6716 954, I=3244 302

KOHDEKUVAUKSET

1. RIIHIMÄKI, HERAJOKI, EPRANOJA. MYLLYNPAIKKA

Kunta:	Riihimäki
Kylä:	Herajoki, Epranoja
Tila- ja omistajatiedot:	Rek. nro: 1:64 Myllybacka KOSKINEN, HANNU JUHANI Vanha Kormuntie 125 11710 RIIHIMÄKI
Kiinteistötunnukset:	694-403-1-64
Muinaisjäännöstyyppi:	Valmistuspaikat
Tyyppin rakenne:	Kotitarvemylly
Kohteen ajoitus:	Historiallinen 1600-1800-luku
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	2042 12 Launonen (1992)
Sijainti:	KKJ2: x= 6734 25, y=2539 51, z= n.95-97,5 YKJ: P=6736 185, I=3375 751 Riihimäen kirkosta n. 3,5 km lounaaseen. Herajokeen laskevassa Epranojassa.
Tarkastus:	5.5.2003 FM Anu Kehusmaa ja HuK Tapani Rostedt
Aiemmat tiedot:	J. Ruohonen, inventointi 2002. Ympäristövaikutusten arviointiselostus.
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Kartat:	Peruskarttaote 2042 12 Launonen MK 1:5000 Gasum Oy maakaasuputken länsilajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Kohde 1. Myllyn paikka. Hahmotelmapiirros Piirt. T. Rostedt
Diapositiivit:	-
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125348:1-2
Ympäristö:	Myllyn paikka sijaitsee Herajokeen laskevan, tien n:o 2834 suuntaisena virtaavan Epranojan varrella tiestä noin 20 m etelään. Kohde on luokiteltu YVA:ssa arvokkaaksi luontokohteeksi. Kyseessä on purolaakso, jossa on mm. saniaislehtoa.
Kohteen kuvaus:	Myllyyn johtavan ajosillan korkeus oli noin 1,5 metriä ja siinä oli näkyvissä ainakin kolme päällekkäistä kylmämuurattua kivikertaa.
Laajuus:	Perustuskivet sijaitsevat noin 13 x 7 m laajalla maakaistaleella. Ajosilta ulottuu myllyn alueesta nykyisen pellon reunaan.
Ehdotus suoja-alueeksi:	-
Luokitusehdotus:	2
Havaintomahdollisuudet:	Hyvät
Lähilöytöjä:	-
Koekuopat:	Maakairalla tehtiin pistoja myllyn perustuskivien keskelle. Maa oli siellä puhdasta.
Pintapöimintä:	Myllyn alueella eikä nykyiseltä pellolta tullut löytöjä.

MV/RHO 125348:2 Myllyn perustuskiviä.

MV/RHO 125348:1 Myllyn ajosilta etelästä.

Gasum Oy maakaasuputken länsilaajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

A. Kehusmaa

KOHDE 1. Riihimäki, Herajoki. Epranojan myllynpaikka.

Keskipisteen koordinaatit:

KKJ2: X=6734 250, Y=2539 510, Z=n.95-97,5 m mpy

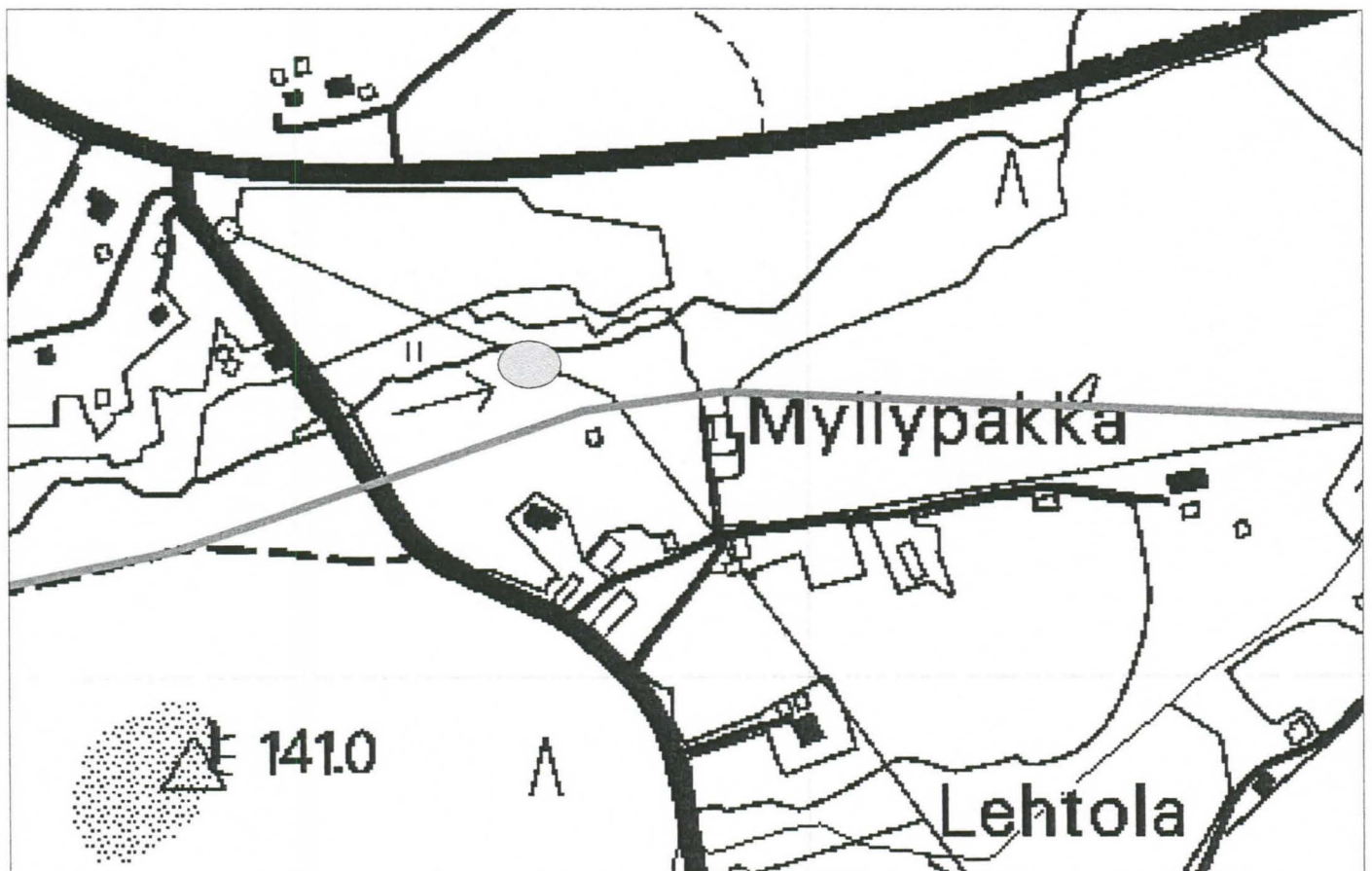
PK 2042 12 Launonen

YKJ: P=6736 185, I=3375 751

MK1:5000

 Myllyn paikka

 Maakaasuputken suunniteltu linjaus

Gasum Oy maakaasuputken länsilaajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

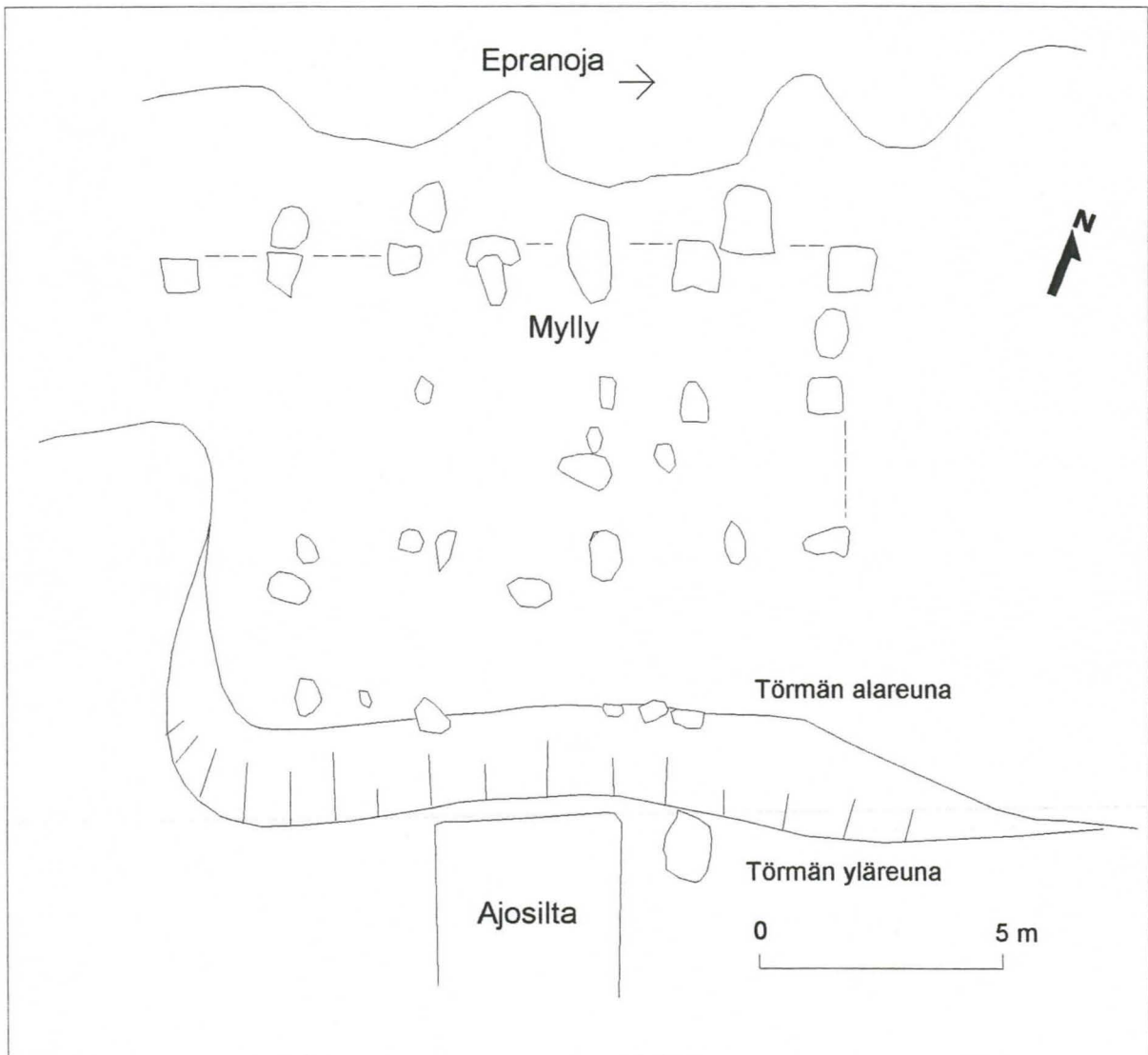
A. Kehusmaa

KOHDE 1. Riihimäki, Herajoki, Epranoja. Myllynpaikka
Hahmotelmapiirros
MK 1:100

Piirt. T. Rostedt

Keskipisteen koordinaatit:
KKJ2: X= 6724 35, Y=2539 51, Z=95-97,5
YKJ: P=6736 185, I=3375 751

PK 2042 12 Launonen

2. KARINAINEN, SUUTARLA, KAUNISTO. SILLANPAIKKA

Kunta:	Karinainen
Kylä:	Suutarla
Tila- ja omistajatiedot:	<u>Rek. nro 1:65 Kaunisto</u> NUMMINEN, URPO JOHANNES Tuomistonkuja 12 21459 TARVASJOKI
Kiinteistötunnukset:	219-410-1-65
Muinaisjäännöstyyppi:	Kulkuväylät
Tyyppin rakenne:	Sillanpaikat
Kohteen ajoitus:	Historiallinen 1700-1900-luku
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	2022 05 Suutarla
Sijainti:	KKJ2: x=6727 170, y=2435 080, z= n. 35-40 m mpy. YKJ: P=6733 879, I=3271 066
Tarkastus:	8.5.2003 FM Anu Kehusmaa ja HuK Tapani Rostedt
Aiemmat tiedot:	-
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Kartat:	Peruskarttaote 2022 05 Suutarla MK 1:5000
Diaposiivit:	MV/RHO 125350:1-2
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125349:1-2
Ympäristö:	Sillanpaikka sijaitsee kivikkoisessa puronvarsilehdossa noin 30 m päässä linjalta nykyisen sillan vieressä.
Kohteen kuvaus:	Saunojan ylittävän sillan länsipuolella on vanhan sillan jäänteet. Molemmin puolin puroa on näkyvissä vielä osittain lohkotuista ja osittain luonnonkivistä tehdyn sillan osia. Puron etelälaidalla on näkyvissä myös sillalle johtaneen tien pätkä. Uusi silta sijaitsee vanhan vieressä, noin 2-3 m etäisyydellä siitä.
Laajuus:	Siltarakenteita molemmin puolin puroa yhteensä noin 10 neliön alueella.
Ehdotus suoja-alueeksi:	-
Luokitusehdotus:	3
Havaintomahdollisuudet:	Hyvät
Lähilöytöjä:	-
Koekuopat:	-
Pintapöimintä:	-

MV/RHO 125349:1 Sillan ja tienpohjan jäänteitä nykyisen sillan vieressä.

MV/RHO 125349:2 Uusi ja vanha silta

Gasum Oy maakaasuputken länsilaajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

A. Kehusmaa

KOHDE 2. Karinainen, Suutarla, Kaunisto. Sillanpaikka

Koordinaatit:

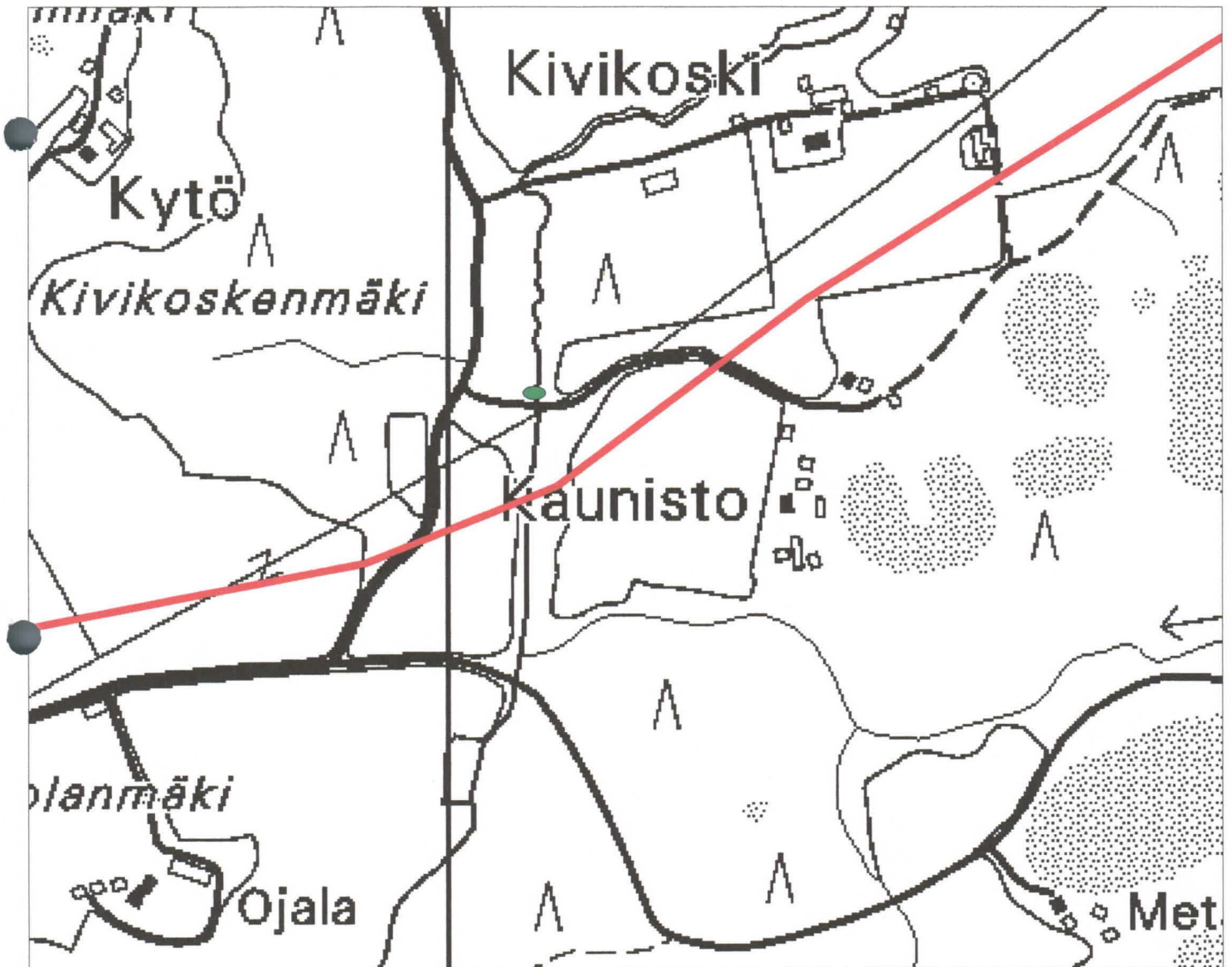
KKJ2: X=6727 170, Y=2435 080, Z=35-40 m mpy

YKJ: P=6733 879, I=3271 066

PK 2022 05 Suutarla

MK 1:5000

- Sillanpaikka
- Maakaasuputki

3. RUSKO, ASOLA. KAIVO

Kunta:	Rusko
Kylä:	Asola
Tila- ja omistajatiedot:	<u>Rek. nro 1:57 Asola</u> PELANTI, VEIKKO ONNI JOHAN Vahdontie 348 21290 RUSKO
Kiinteistötunnukset:	704-401-1-57
Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet
Tyyppin rakenne:	Kaivot
Kohteen ajoitus:	Historiallinen -moderni. Kaivo on yhä käytössä.
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	1044 07 Rusko
Sijainti:	KKJ1: x= 6713 052, y=1567 208, z= n. 30-35 m mpy. YKJ: P=6721 948, I=3237 843 Kohde sijaitsee noin kilometrin päässä Ruskon kirkolta eteläluoteeseen ja noin 100 m länteen tiestä n:o 2012. Kaivolle johtaa polku Jokelan talolta.
Tarkastus:	16.5.2003 FM Anu Kehusmaa ja HuK Tapani Rostedt
Aiemmat tiedot:	-
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Kartat:	Peruskarttaote 1044 07 Rusko MK 1:10 000
Diapositiivit:	-
Mustavalkonegatiivit:	-
Ympäristö:	Kaivo sijaitsee linjasta noin 45 m etelään kuusikon keskellä.
Kohteen kuvaus:	Kaivo on pyöreähköistä kivistä ladottu iso "kyläkaivo" ja halkaisijaltaan noin kaksi metriä. Kaivon päälle on tehty kuusikulmainen sementtivalureunus, jonka korkeus on noin 30 cm. Tarkastushetkellä kaivo oli katettu kattopelleillä. Kaivo on yhä käytössä. Omistajan mukaan kaivo on ollut käytössä jo ainakin 1950-luvulla, jolloin kaivolta on johtanut puukouru lähimpään taloon. Kaivon tarkemmasta iästä ei ole tietoa.
Laajuus:	Halkaisija noin kaksi metriä.
Ehdotus suoja-alueeksi:	-
Luokitusehdotus:	3, kohde on yhä käytössä, eikä ole muinaisjäännös.
Havaintomahdollisuudet:	Hyvät
Lähilöytöjä:	-
Koekuopat:	-
Pintapoiminta:	Kaivon lähistöllä oli tehty metsän ja metsänpohjan muokkausta. Käännettyä maata käytiin läpi, mutta mitään poikkeamia ei havaittu.

Gasum Oy maakaasuputken länsilajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

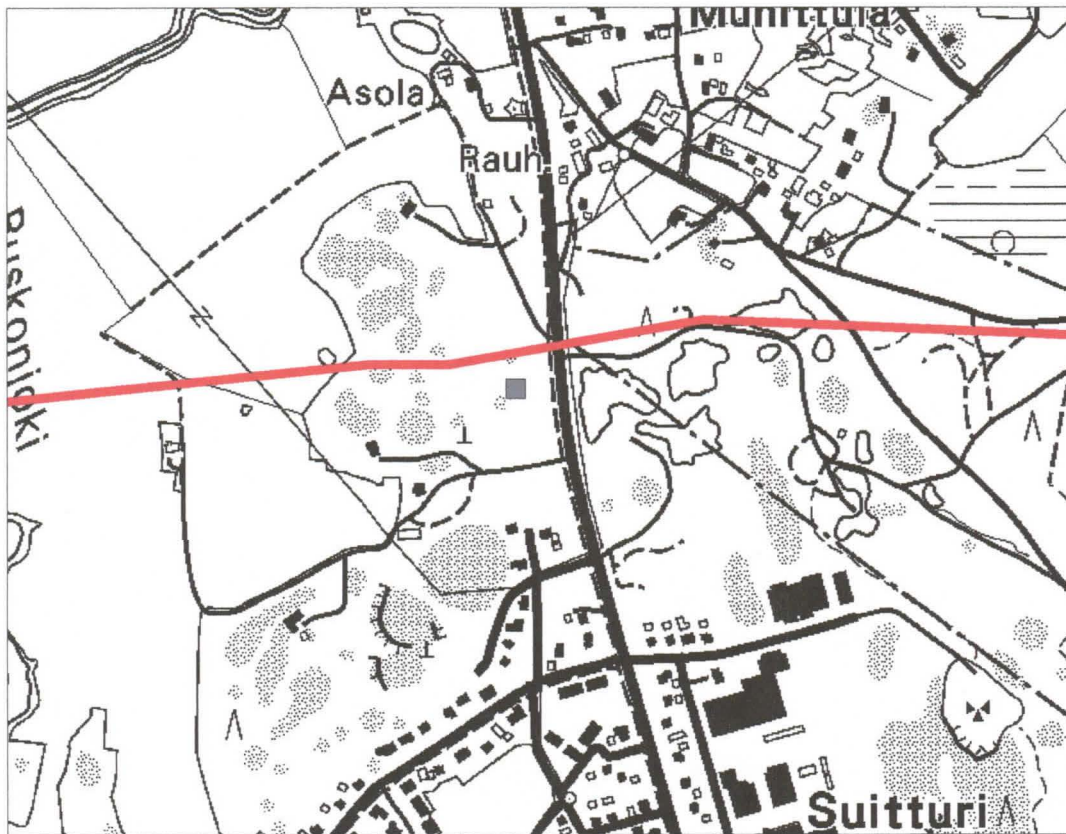
A. Kehusmaa

KOHDE 3. Rusko, Asola. Kaivo
MK 1:10000

Koordinaatit:
KKJ1: X=6713 052, Y=1567 208, Z= n. 30-35 m mpy
YKJ: P=6721 948, I=3237 843

PK 1044 07 Rusko

- Maakaasuputken linjaus
- Kaivo

4. RUSKO, MUNITTULA, AUTALHO. TALOUSRAKENNUKSEN PAIKKA

Kunta:	Rusko
Kylä:	Munittula
Tila- ja omistajatiedot:	<u>Rek. nro 5:18 Autalho</u> MUNITTULA, KERTTU MIRJAM oikeudenomistajat MUNITTULA, URPO JUHANI Munittulantie 18 21290 RUSKO
Kiinteistötunnukset:	704-408-5-18
Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet
Tyyppin rakenne:	Rakennuksen perustukset
Kohteen ajoitus:	Historiallinen
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	1044 07 Rusko
Sijainti:	KKJ1: x=6714 100, y=1569 100, z=35-40 m mpy. YKJ: P=6722 819, I=3239 823 Kohde sijaitsee Kaharintien eteläpuolella, tien välittömässä läheisyydessä, noin 2 km tieltä n:o 2012 Moisioon mentäessä.
Tarkastus:	13.5.2003 FM Anu Kehusmaa ja HuK Tapani Rostedt
Aiemmat tiedot:	-
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Kartat:	Peruskarttaote 1044 07 Rusko MK 1:10 000
Diapositiivit:	MV/RHO 125352:1
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125351:1-2
Ympäristö:	Kohde sijaitsee Kähärintien eteläpuolella olevalla peltosaarekkeella. Kohdetta ympäröi muilta puolilta pelto. Peltosaareke kasvaa heinää.
Kohteen kuvaus:	Peltosaarekkeella näkyvissä enää noin kymmenkunta halkaisijaltaan 20-50 cm olevaa kiveä, jotka ovat mahdollisesti peräisin paikalla sijainneen kuninkaankartastossa näkyvän talousrakennuksen perustuksista. Kivet ovat osittain uponneet maahan. Peltosaarekkeella on myös muita, todennäköisesti pellosto peräisin olevia pienempiä kiviä. Peltosaareke on maaperältään hiekkaista soraa, kun taas ympäröivät pelto ovat savea.
Laajuus:	Peltosaarekkeen laajuus on noin 5x10 m, tuhoutunut talousrakennuksen paikka on sen keskellä.
Ehdotus suoja-alueeksi:	Maakaasuputkenpohjoinen pohjoinen vaihtoehtoinen linjaus kulkee Kähärintien pohjoispuolella, eikä näin ollen uhkaa kohdetta.
Luokitusehdotus:	3, kohde tuhoutunut lähes täysin.
Havaintomahdollisuudet:	Hyvät. Metsäsaarekkeen heinä melko matalaa ja sateesta lakoontunutta. Kevyttä vesisadetta, joka häytti hieman valokuvausta.
Lähilöytöjä:	-
Koekuopat:	-
Pintapöimintä:	Peltosaarekettä ympäröivillä pelloilla ei pintapöiminnassa havaittu poikkeamia.

MV/RHO 125351:2 Autalhon talousrakennuksen paikka peltosaarekkeella, Kaharintien vieressä.

Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

A. Kehusmaa

KOHDE 4. Rusko, Munittula, Autalho. Historiallisen ajan talousrakennuksen paikka.

Koordinaatit:

KKJ1: X=6714 100, Y=1569 100, Z=35-40 m mpy

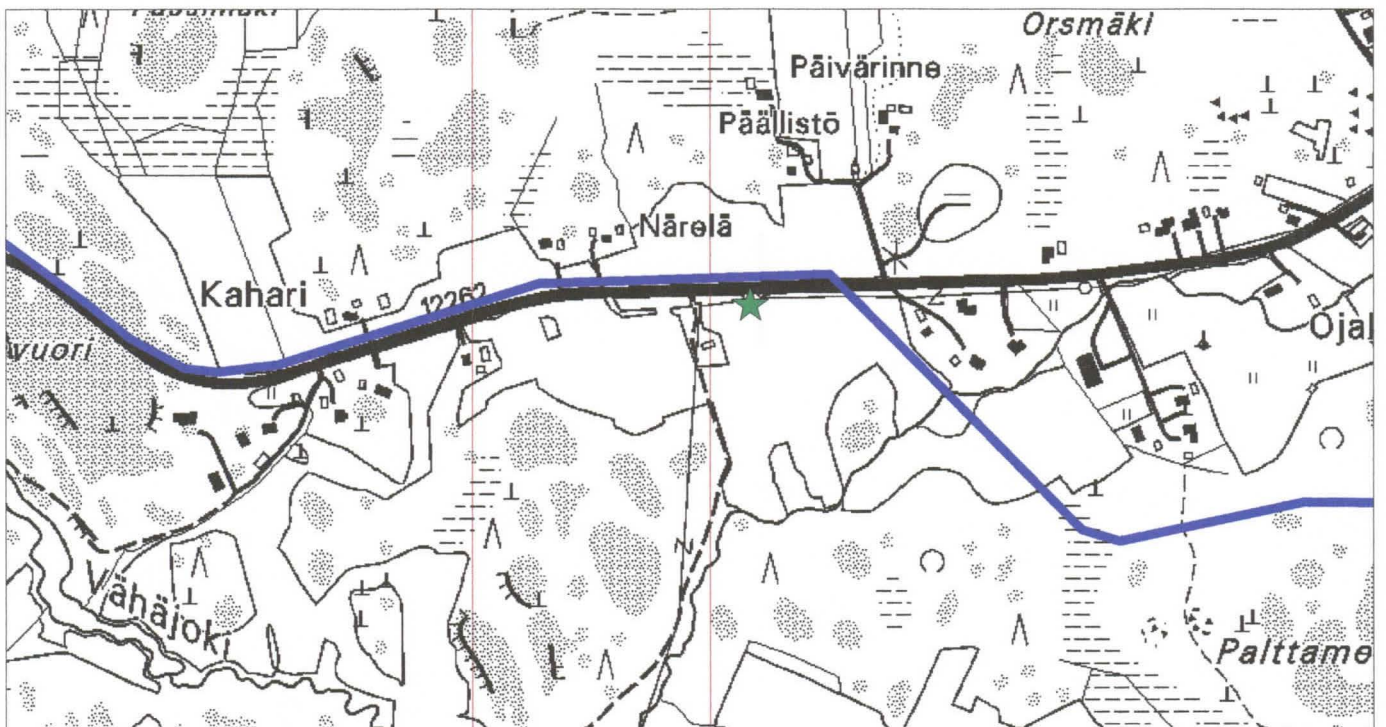
YKJ: P=6722 819, I=3239 823

PK 1044 07 Rusko

MK 1:10 000

★ Talousrakennus

— Maakaasuputken pohjoinen linjaus

5. TURKU, KÄRSÄMÄKI, LENTOKENTTÄALUE. HIILIMIILU

Kunta:	Turku
Kylä:	Kärsämäki
Tila- ja omistajatiedot:	<u>Rek. nro 14:0 Turun lentokenttä</u> SUOMEN VALTIO Lentäjäntie 3 01530 VANTAA
Kiinteistötunnukset:	853-458-14-0
Muinaisjäännöstyyppi:	Valmistuspaikat
Tyyppin rakenne:	Hiilimiilu
Kohteen ajoitus:	Historiallinen 1600–1900-luku
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	1044 07 Rusko
Sijainti:	KKJ1: x=6713 117 , y=1568 037, z= n.40-45 m mpy. YKJ: P=6721 937, I=3238 675 Kohde sijaitsee noin 1,5 km Ruskon kirkosta kaakkoon, Munittulantiestä haarautuvan, lentokentälle johtavan hiekkatien eteläpuolella. Hiekkatie on suljettu Munittulan kyläläisten toimesta puomilla.
Tarkastus:	13.5.2003 FM Anu Kehusmaa ja HuK Tapani Rostedt E. Raike, keskeneräinen inventointiraportti Gasum Oy länsilajennuksen esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003. (MV:AOA)
Aiemmat tiedot:	-
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Kartat:	Peruskarttaote 1044 07 Rusko MK 1:10 000 Gasum Oy maakaasuputken länsilajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Kohde 5. Hiilimiilu. Piirt. T. Rostedt
Diapositiivit:	MV/RHO 125354:1-2
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125353:1-2
Ympäristö:	Hiilimiilu sijaitsee Turun lentokentän suojavyöhykkeellä lähellä Ruskon Munittulankylän rajaa. Maasto on kangasmaista hiekkapohjaista mäntymetsää Valkkisvuoren (tunnetaan myös nimellä Valkeavuori) koillispuolella, lentokenttäalueelle johtavan tien välissä noin 30 metriä hiekkatieltä lounaaseen. Kohteen lähellä on YVA-selostuksen mukaan saastunut maa-alue. Hiekkatien ympäristöä on käytetty laittomana kaatopaikka-alueena.
Kohteen kuvaus:	Kohde on yksittäinen soikea, noin 60 cm syvä kuopanne. Soikion päissä on selvät, enimmillään 40 cm korkeat vallit, jotka ovat todennäköisesti syntyneet polton jälkeä miilua purettaessa. Maa on kuopanteen ympärillä sekä sisällä voimakkaasti hiilen sekaista soraa. Kohteen molemmin puolin on todennäköisesti esihistoriallisia pyyntikuoppia ja kohde sijoittuu näiden kanssa samaan ketjuun. Ei siis ole mahdotonta, että kohde on voitu tehdä yhteen pyyntikuopista.
Laajuus:	Kuopanteen pituus on noin 8 m valleineen ja leveys noin 2 m.
Ehdotus suoja-alueeksi:	Kohde tutkittu kaivamalla 23.5.2003. Katso kaivauskertomus tämän inventointiraportin lopussa.
Luokitusehdotus:	3, kohde tutkittu kaivamalla.
Havaintomahdollisuudet:	Hyvät. Maasto avointa. Sää tarkastushetkellä hyvä.
Lähilöytöjä:	Kohde sijoittuu samaan ketjuun todennäköisesti esihistoriallisten pyyntikuoppien kanssa. Katso E. Raikeen raportti (MV/AO).
Koekuopat:	Lapiolla tehdyssä koepistossa kuopan pohjalle havaittiin turvekerroksen olevan noin 10 cm, sen alla noin 15 cm syvä kerros mustaa voimakkaasti hiilensekaista soraa. Pohjalla on kallio. Kohde tutkittiin 23.5.2003 kaivamalla sen poikki ristikkäiset koeojat. Kaivaustutkimuksissa tarkemmin alkaen tämän raportin lopussa.
Pintapöimintä:	-

MV/RHO 125353:3 Lentokenttäalueen hiilimiilu. Yleiskuva.

MV/RHO 125353:3 Miilukuopan keskellä auton raato ja inventoijan lapio.

Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

A. Kehusmaa

KOHDE 5. Turku, Kärsämäki, Lentokenttäalue. Hiilimiilu
MK 1:8000

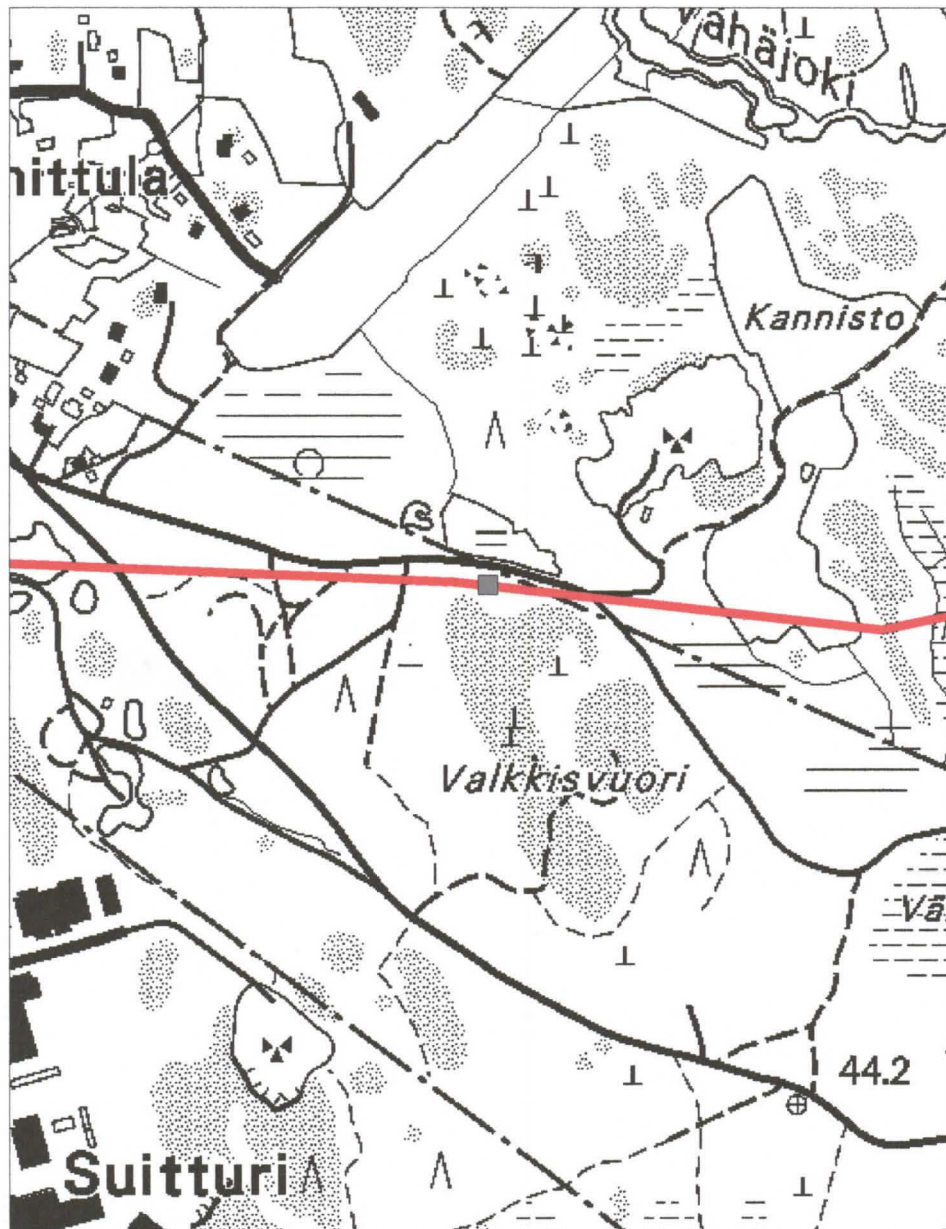
Koordinaatit:

KKJ1: X=6713 117, Y=1568 037, Z=n.40-45 m mpy

YKJ: P=6721 927, I=3238 675

PK 1944 07 Rusko

 Maakaasuputken linjaus
 Miilu

Gasum Oy maakaasuputken länsilaajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

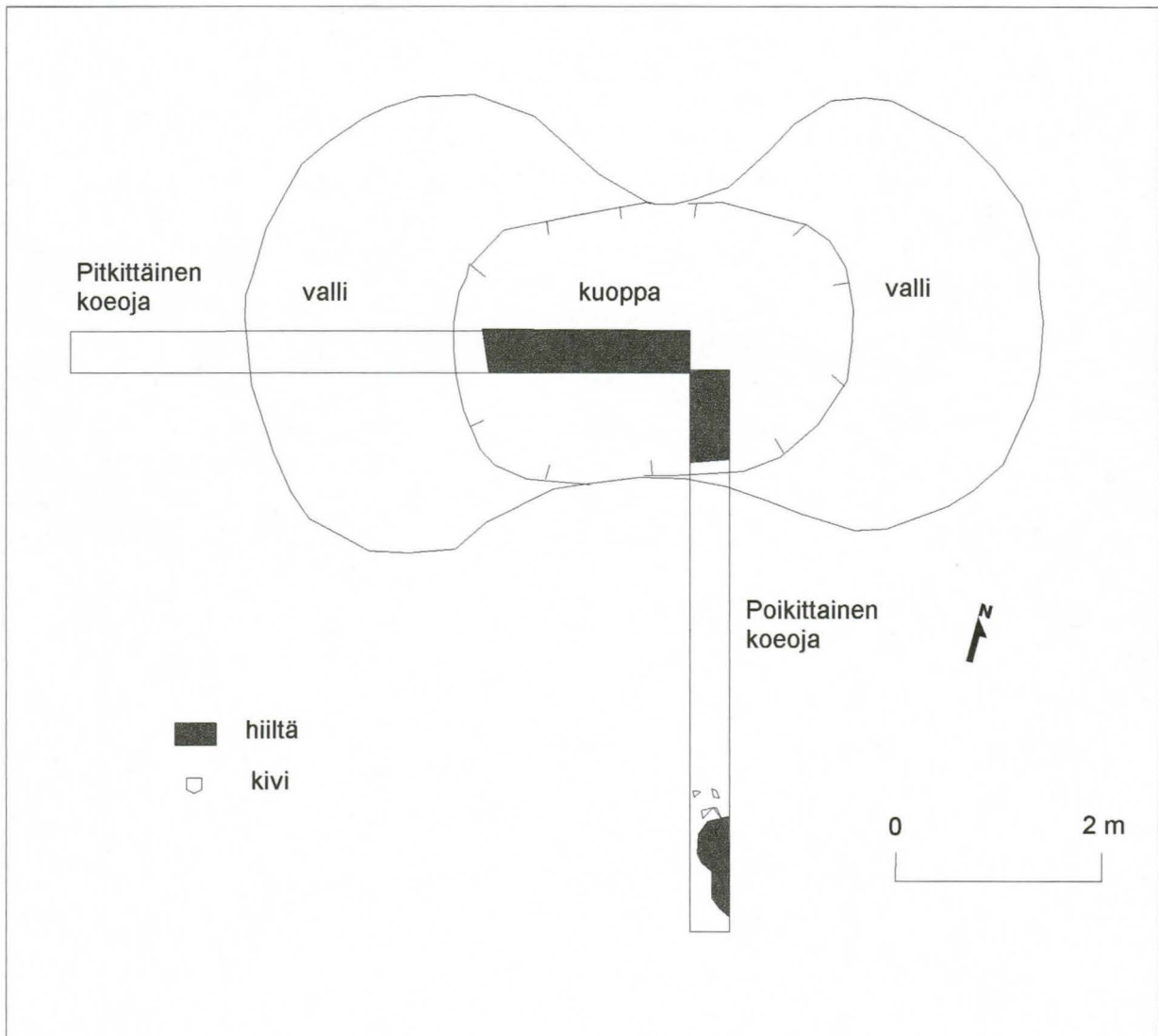
A. Kehusmaa

KOHDE 5. Turku, Kärsämäki, Lentokenttäalue.

Hiilimiilun muoto ja koeojien sijainti.

MK 1:70

Piirt. T. Rostedt

Koordinaatit:

KKJ2: 6713 117, Y=1568 037, Z=40-45 m mpy

YKJ: P=6721 937, I=3238 675

PK 1044 07 Rusko

6. TURKU, HAIHU, KOIVULA. TALOUSRAKENNUKSET

Kunta:	Turku
Kylä:	Haihu
Tila- ja omistajatiedot:	<u>Rek. nro 1:99 Koivula</u> HAIHU, MAIJA-LEENA Ihamuotilantie 37 20460 TURKU
Kiinteistötunnukset:	853-410-1-99
Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet
Tyyppin rakenne:	Rakennuksen perustukset
Kohteen ajoitus:	Historiallinen –moderni. Rakennuksen käyttö lopetettu mahdollisesti 1900-luvulla
Lukumäärä:	2
Peruskartta:	1044 10 Lieto
Sijainti:	KKJ1: x=6711 251, y=1574 875, z= n.25-30 m mpy. YKJ: P=6719 454, I=3245 319 Kohde sijaitsee noin kilometrin päässä Metsämäen raviradalta pohjoiskoilliseen, noin 400 m Kanta-Haihun tieltä Haihun metsäalueen läntisimmässä nurkassa ratsupolun päässä.
Tarkastus:	20.5.2003 FM Anu Kehusmaa ja HuK Tapani Rostedt
Aiemmat tiedot:	-
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Kartat:	Peruskarttaote 1044 10 Lieto MK 1:15 000 Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Kohde 6. Kaksi historiallisen ajan talousrakennuksen pohjaa. MK 1:150 Piirt. A.Kehusmaa
Diapositiivit:	MV/RHO 125354:10-11
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125353:14-15
Ympäristö:	Kaksi talousrakennuksen perustusta sijaitsee Haihun metsäalueen koillisreunassa eräänlaisessa niemekkeessä harvassa koivikossa. Alue kasvaa heinää. Kohdetta ympäröi pellot.
Kohteen kuvaus:	Kohde käsittää kaksi talousrakennuksen perustusta. Niistä pienempi on kooltaan 7,5x4 ja suurempi 7,5x10 m. Suuremmasta rakenteesta johtaa ulos myös 2x4 m maasta tehty ajosilta. Näiden kahden rakennuksen välissä on 4 x 7,5 m kokoinen tila, jonka keskilinjalla on kaksi osittain maahan uponnutta maakiveä. Itse rakennuksista on näkyvissä osittain maahan upotetut, halkaisijaltaan 50-100 cm olevat maakivet. Osa kivistä on lohottu. Perustuskivien keskellä on vielä näkyvissä maatunutta puuta, joka on todennäköisesti peräisin paikalleen lahonneen lattian tukilankuista. Molempien rakennusten poikki kulkee rakennuksen keskivaiheilla poikittainen tukilankku. Tämän lankun alla on lankkuja pitkittäissuunnassa noin metrin välein. Kyseessä voi olla myös alun perin yksi rakennus, jossa on kahden katetun huonetilan välissä ollut jonkinlainen lattiaton käytävä. Toinen vaihtoehto on se, että tukilankut on viety pois, eikä niitä ole jätetty paikalleen lahoamaan.
Laajuus:	Kahden talousrakennuksen yhteispinta-ala ajosilta mukaan luettuna on noin 180 neliometriä.
Ehdotus suoja-alueeksi:	-
Luokitusehdotus:	3, kohde ei ole muinaisjäännös.
Havaintomahdollisuudet:	Hyvät. Ilma tarkastushetkellä hyvä, maasto avointa.
Lähilöytöjä:	-
Koekuopat:	-
Pintapoiminta:	-

MV/RHO 125353:14 Haihun talousrakennukset koivikossa niemekkeen päässä. Yleiskuva.

Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

A. Kehusmaa

KOHDE 6. Turku, Haihu, Koivula. Historiallisen ajan talousrakennukset
MK 1:15 000

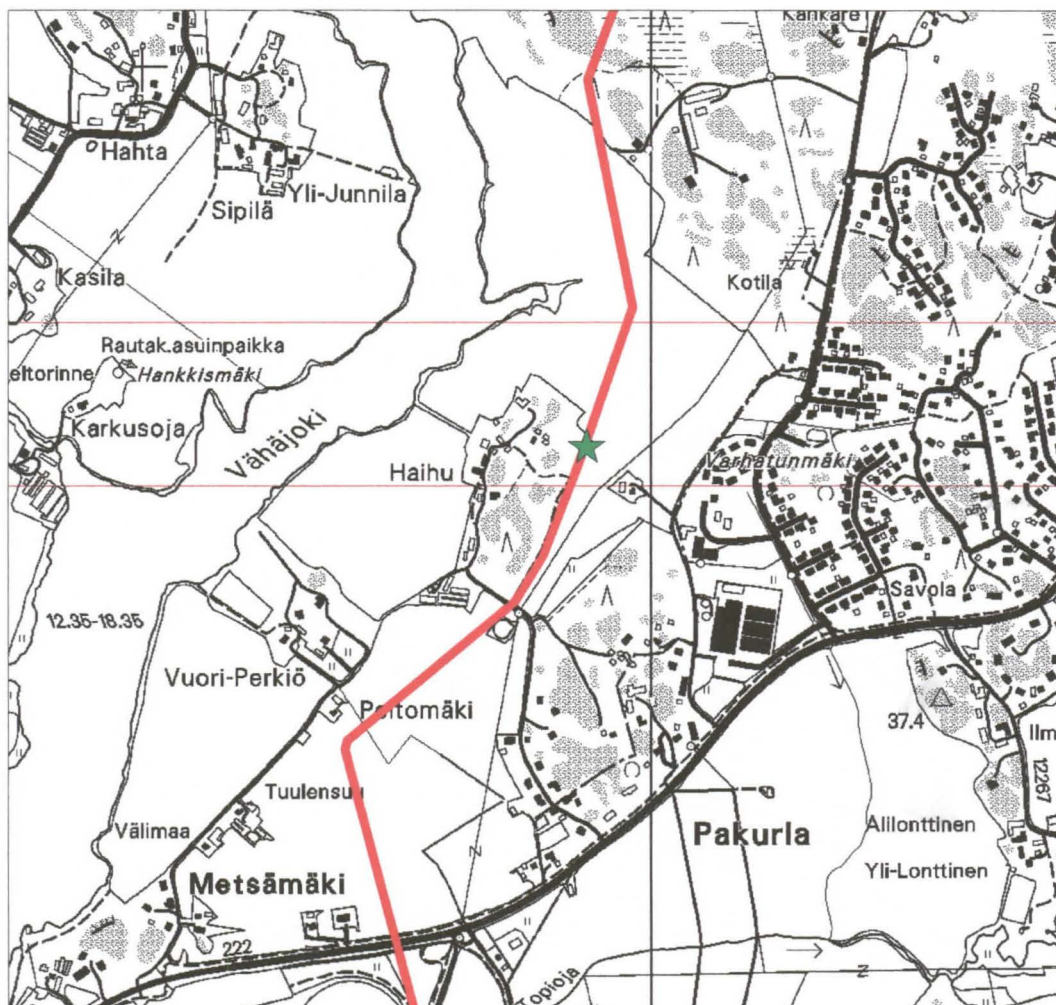
Koordinaatit:

KKJ1: X=6711 251, Y=1574 875, Z=25-30 m mpy

YKJ: P=6719 454, I=3245 319

PK 1044 10 Lieto

- ★ Talousrakennus
- Maakaasuputken linjaus

**Gasum Oy maakaasuputken länsilajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösinventointi
toukokuussa 2003**

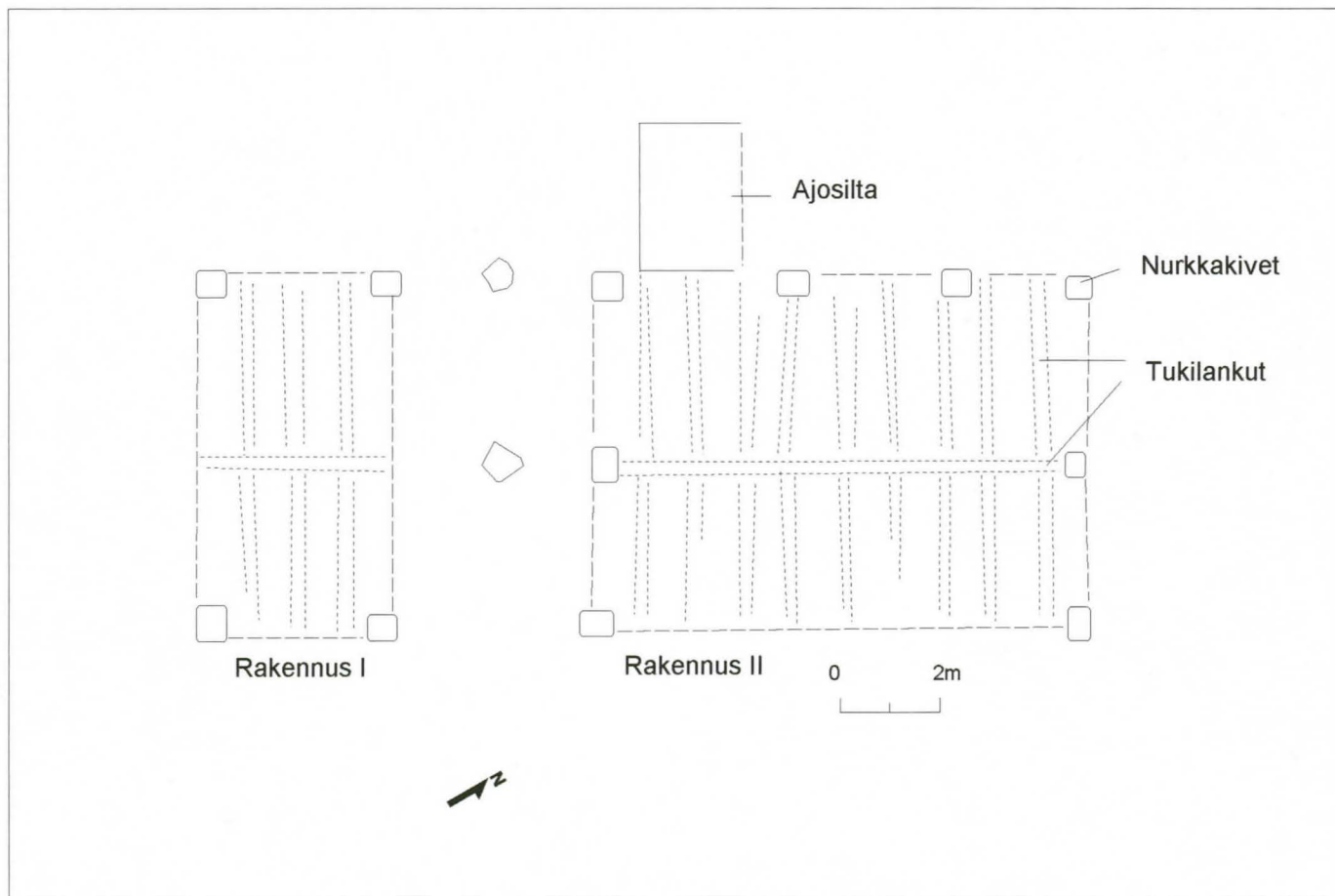
A. Kehusmaa

Kohde 6. Turku, Haihu, Koivula

Kaksi historiallisen ajan talousrakennusta, hahmotelmapiiirros

MK 1:150

Piirt. A. Kehusmaa

7. TURKU, PYÖRÄMÄKI. TORPANPAIKKA

Kunta:	Turku
Kylä:	Pyörämäki
Tila- ja omistajatiedot:	<u>Rek. nro 9903:0 Topjoen puisto</u> TURUN KAUPUNKI Kristiinankatu 1 20100 TURKU
Kiinteistötunnukset:	853-93-9903-0
Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Tyyppin rakenne:	Torpanpaikka
Kohteen ajoitus:	1700-1800-luku
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	1043 12 Littoinen
Sijainti:	KKJ1: x=6708 650, y=1574 080, z= 15-20 m mpy. YKJ: P=6716 954, I=3244 302 Kohde sijaitsee Pyörämäen kaatopaikan vastakkaisella (etelä) puolella noin 0,5 km Ohitustieltä (tie nro 18) pohjoiseen.
Tarkastus:	20.5.2003 FM Anu Kehusmaa ja HuK Tapani Rostedt
Aiemmat tiedot:	-
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Kartat:	Peruskarttaote 1043 12 Littoinen MK 1:5000 Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Kohde 7. Torpanpaikka. Hahmotelmapiirros. MK 1:400 Piirt. T. Rostedt
Diapositiivit:	MV/RHO 125354:12-13
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125353:16-17
Ympäristö:	Kohde sijaitsee Topinojan kaatopaikan välittömässä läheisyydessä Pyörämäen vastakkaisella puolella. Paikka on etelään viettävä rinne, jossa kasvaa katajaa ja muutamia melko vanhoja mäntyjä ja näiden seassa nuoria kuusia. Aluskasvillisuus on melko matalaa heinikkoa ja poikkeaa muusta ympäristöstään selvästi matalampana ja avoimempana. Paikalla kasvaa myös joitakin hyötykasveja.
Kohteen kuvaus:	Kohde käsittää melko hyvin säilyneen torpanpaikan Pyörämäen etelärinteessä. Kohteeseen kuuluu itse torpan perustusten lisäksi maakellarin paikka, torpalle joh-taneen tien pohja sekä kaksi kasvimaan paikkaa. Tie erottuu muusta maastosta vie-lä avoimena melko leveänä polkuna. Tietä käytetään nykyisin jonkun verran ulkoi-lutarkoituksiin. Torpan paikka erottuu muusta maastosta noin 30 cm muusta maasta kohoavan tu-lisijan paikan ansiosta. Tulisija on sijainnut torpan pitkällä pohjoisen puoleisella sivulla. Sen todettiin tehdyn ainakin osittain tiilestä. Lieden päällä kasvaa ainakin 50 vuotta vanha mänty. Tarkemmin tarkasteltaessa voi löytää kolme maahan upon-nutta torpan nurkkakiveä. Myös eteistila erottuu jonkinlaisena kohoumana torpan lyhyellä sivulla, sen itäpuolella Torppaa selvemmin erottuu hieman itään alempana rinteessä kellarin paikka. Se on ulkomitoiltaan 5x5 m kokoinen neliön muotoinen kuopanne, jossa on ympärillä selvät vallit. Oviaukon paikkaa ei pystytty tarkasti paikantamaan, mutta se lienee sijainnut alarinteen puolella torpasta pois päin. Kasvi- eli kryptimaan paikat erottuvat muusta maastosta hieman allasmaisina suh-teellisen neliömäisinä painanteina. Reunustojen ympärillä on ilmeisesti kasvimaalta peräisin olevia kiviä. Toinen kryptimaista (kartassa nro 1.) on muodoltaan lähes ne-liö ja kooltaan noin 12x12 m. Suurempi kasvimaa (kartan nro 2.) on taas vinoneliö ja sivuiltaan noin 12x20 m. Molempien kasvimaitten alareunojen paikat ovat epä-selvät.
Laajuus:	Koko torpan alue on noin 30x40 m.

- Ehdotus suoja-alueeksi:** Olisi toivottavaa, että ainakin kellarikuoppa ja torpan paikka säilyisivät koskemattomina.
- Luokitusehdotus:** 2, kohde on edustava 1700-1800-lukujen torpan paikka ja säilynyt ympäristön melko voimakkaasta maankäytöstä huolimatta erittäin hyvin.
- Havaintomahdollisuudet:** Hyvät. Maasto oli torpan kohdalla avointa, eikä paikalla kasvava heinä ollut vielä ennättänyt kasvaa liian pitkäksi. Sää oli tarkastushetkellä erinomainen.
- Lähilöytöjä:** -
- Koekuopat:** Maakairalla tehtiin koepistoja lieteen ja todettiin se tehdyn tiilestä.
- Pintapöimintä:** Torpan edustalla olevalta nykyisin käytössä olevalta pellolta löytyi pintapöiminnassa muutamia tiilen sekä tasolasin paloja.

MV/RHO 125353:17 Yleiskuva torpalta kasvimaalle päin.

MV/RHO 125353:16 Torpan lieden jäänteet kuvan keskellä. Lieden päällä kasvaa mänty.

Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

A. Kehusmaa

KOHDE 7. Turku, Pyörämäki. Torpan paikka
MK 1:5000

Koordinaatit:

(Kp1) YKJ: P=6716 972, I=3244 288

(Kp2) YKJ:6716 948, I=3244 287

PK 1043 12 Littoinen

- Maakaasuputken linjaus
- Torpan paikka

Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003

A. Kehusmaa

KOHDE7. Turku, Pyörämäki. Torpan paikka

Hahmotelmapiirros

MK 1:400

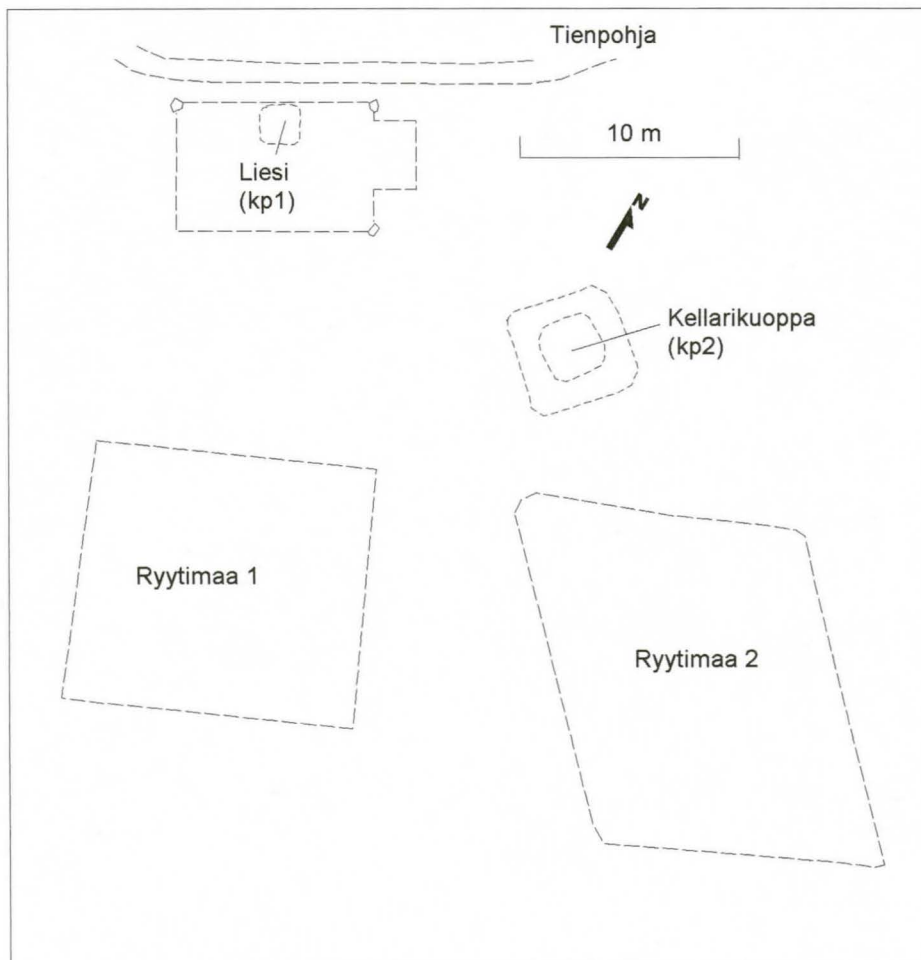
Piirt. T. Rostedt

Koordinaatit:

Kp1: KKJ1 X=6708 670, Y=1594 113

Kp2: KKJ1 X=6708 670, Y=1574 085

PK 1043 12 Littoinen

LIITE 1

Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003
 MV-KUVALUETTELO
 Kuvaaja A. Kehusmaa

Numero	Pva	Kohde	Suunta
125348:1	5.5.	Riihimäki, Epranoja. Myllyn ajosilta.	Etelästä
125348:2	5.5.	Riihimäki, Epranoja. Myllyn perustuskiviä.	Lounaasta
125348:3	6.5.	Inventointikoira Astro.	
125349:1	8.5.	Karinainen, Saunoja. Vanhan sillan jäänteet uuden vieressä	Koillisesta
125349:2	8.5.	Karinainen, Saunoja. Vanhan sillan jäänteet uuden vieressä	Kaakosta
125351:1	13.5.	Rusko, Närelä. Mahdollinen historiallisen ajan talousrakennuksen paikka	Lounaasta
125351:2	13.5.	Rusko, Närelä. Mahdollinen historiallisen ajan talousrakennuksen paikka	Lounaasta
125353:1	13.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu	Lounaasta
125353:2	13.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu	Lounaasta
125353:3	13.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu	Luoteesta
125353:4	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu turpeen poiston jälkeen.	Idästä
125353:5	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu turpeen poiston jälkeen.	Idästä
125353:6	23.5.	Turku, Kärsämäki. Työkuva. T. Rostedt kaivaa miilun vallia	
125353:7	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilun w-poikittaisprofiili. Pohjalla kallio.	Idästä
125353:8	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiili- ja täytemaakerrokset pitkittäisprofiilissa. Lähikuva.	Pohjoisesta
125353:9	23.5.	Harjavaras kaivaustutkimuksilla.	
125353:10	23.5.	Turku, Kärsämäki. Pitkittäisprofiili ja -koeoja.	Idästä
125353:11	23.5.	Turku, Kärsämäki. Yleiskuva hiilimiilun kaivaustutkimuksista.	Luoteesta
125353:12	23.5.	Turku, Kärsämäki. Yleiskuva hiilimiilun kaivaustutkimuksista.	Luoteesta
125353:13	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu ennallistettuna.	Luoteesta
125353:14	20.5.	Turku, Haihu. Kaksi historiallisen ajan talousrakennuksen paikkaa. Yleiskuva.	Etelästä
125353:15	20.5.	Turku, Haihu. Historiallisen ajan talousrakennuksen pohja.	Kaakosta
125353:16	20.5.	Turku, Pyörämäki. Torpan liesi.	Koillisesta
125353:17	20.5.	Turku, Pyörämäki. Toinen torpan kryytimaista.	Pohjoisesta

LIITE 2.

Gasum Oy maakaasuputken länsilaajennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi toukokuussa 2003
DIALUETTELO
Kuvaaja A. Kehusmaa

Numero	Pva	Kohde	Suunta
125350:1	8.5.	Karinainen, Saunoja. Vanhan sillan jäänteet uuden vieressä	Koillisesta
125350:2	8.5.	Karinainen, Saunoja. Vanhan sillan jäänteet uuden vieressä	Kaakosta
125352:1	13.5.	Rusko, Närelä. Mahdollinen historiallisen ajan talousrakennuksen paikka	Lounaasta
125354:1	13.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu	Luoteesta
125354:2	13.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu	Luoteesta
125354:3	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu turpeen poiston jälkeen.	Idästä
125354:4	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu turpeen poiston jälkeen.	Idästä
125354:5	23.5.	Turku, Kärsämäki. Työkuva. T. Rostedt kaivaa miilun vallia	
125354:6	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilun w-poikittaisprofiili. Pohjalla kallio.	Idästä
125354:7	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiili- ja täytemaakerrokset pitkittäisprofiilissa. Lähikuva.	Pohjoisesta
125354:8	23.5.	Turku, Kärsämäki. Yleiskuva hiilimiilun kaivaustutkimuksista.	Luoteesta
125354:9	23.5.	Turku, Kärsämäki. Hiilimiilu ennallistettuna.	Luoteesta
125354:10	20.5.	Turku, Haihu. Kaksi historiallisen ajan talousrakennuksen paikkaa. Yleiskuva.	Etelästä
125354:11	20.5.	Turku, Haihu. Historiallisen ajan talousrakennuksen pohja.	Kaakosta
125354:12	20.5.	Turku, Pyörämäki. Torpan liesi.	Koillisesta
125354:13	20.5.	Turku, Pyörämäki. Toinen torpan kryptimaista.	Pohjoisesta

LIITE 3.**Historiallinen kartta-aineisto**

Alue	Vuosi	Tekijä	Arkisto (signum)
Loppi	1889	A.E. Schönberg	HMA
	1645-47	Brand	KA (H47 6/2-4)
	1699	Broterus	KA (H47 6/1)
Riihimäki, Herajoki	1760	?	KA (H17 5/1)
Riihivalkama	1642	Lehröder	KA (H76 8/1-4)
	1784	?	KA (H80 7/1-7)
Rusko, Kirkonkylä	1694-5	?	VASU
Rusko, Munittula	1782	?	VASU
Tammela, Kallion kylä	1649	Schroderus	KA (bb1a 212)
	1783	?	KA (H76 12/1-7)
Tammela, Sukula	1642	Schroderus	KA (bb1a 220)
Turku, Haihu	1787	?	VASU
	1864	L.G. Rillin(?)	VASU
Turku, Metsämäki	1779	?	VASU
	1795	C. Harman(?)	VASU
	1919	?	VASU

LIITE 4.**Gasum Oy maakaasuputken länsilaaennuksen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi 2003****A. Kehusmaa****Inventoinnissa läpikäytyt kohteet**

Koordinaatit kohteiden keskipisteitä

Kohde	Peruskartta	Koordinaatit	Toimenpiteet	Huomautukset ja havainnot
Hyvinkää, Kaidanpää	2044 05 Ridasjärvi	Y=2558 040, X=6726 750 P=6727 846, I=3393 921	Metsäalueen tarkastus	
Hyvinkää, Rovunmäki	2045 05 Ridasjärvi	Y=2553 670, X=6728740 P=6730 033, I=3389 646	Metsäalueen tarkastus	
Riihimäki, Herajoki	2042 12 Launonen	Y=2540 730, X=6733 910 P=6735 790, I=3376 954	Pintapöiminta	
Riihimäki, Syrjäla	2043 12 Launonen	Y=2538 220, X=6733 910 P=6735 904, I=3374 446	Metsäalueen tarkastus	
Loppi, Vanhakoski	2042 09 Loppi	Y=2524 950, X=6732 870 P=6735 471, I=3361 140	Jokivarren tarkastus	Vanha myllynpaikka tuhoutunut 1970-luvulla joen ruoppauksessa.
Loppi, Vanha kirkko	2043 09 Loppi	Y=2523 770, X=6733 520 P=6736 174, I=3359 990	Pintapöiminta ja koekuopitus	Pintapöiminnassa löytyi tasolasia ja liitupiipun katkelmia. Koekuopissa, joita tehtiin 10 m välein 4 kpl ei kuitenkaan havaittu kahden koekuopan pientä värjäymää ja hiilenmuruja lukuunottamatta pokkeamia.
Tammela, Levonmäki	2024 12 Porras	Y=2492 840, X=6736 970 P=6741 035, I=3329 241	Metsäalueen tarkastus	
Tammela, Perälä	2025 12 Porras	Y=2485 990, X=6737 880 P=6742 257, I=3322 437	Metsäalueen tarkastus	
Tammela, Kolmannenmäki	2024 09 Riihivalkama	Y=2484 940, X=6737 690 P=6742 115, I=3321 379	Metsäalueen tarkastus	
Tammela, Syrjäla	2024 09 Riihivalkama	Y=2479 880, X=6738 880 P=6743 536, I=3316 377	Metsäalueen tarkastus	
Tammela, Kulmala	2024 06 Torro	Y=2477 090, X=6739 450 P=6744 233, I=33313 615	Jokivarren tarkastus	
Tammela, Syrjäharju	2024 06 Torro	Y=2475 070, X=6738 570 P=6743 446, I=3311 556	Metsäalueen tarkastus	
Tammela, Vaho	2025 06 Torro	Y=2476 830, X=6739280 P=6744 075, I=3313 347	Jokivarren tarkastus	

LIITE 4.

Tammela, Sukula, Kylä-Tulokas ja Yrjölä	2025 06 Torro	Y=2477 930, X=6739 740 P=6744 484, I=3314 467	Pintapaiminta ja koekuopitus	Alue kuuluu keskiajalle perityvän kyläntontin takamaihin. Koekuopissa ei havaittu poikkeamia. Maa puhdasta savea.
Karinainen, Mäenpää	2022 05 Seppälä	Y=2433 140, P=6726 070 P=6732 868, I=3269 077	Jokivarren tarkastus	
Karinainen, Peippola	2023 05 Seppälä	Y=2432 540, X=6725 500 P=6732 326, I=3268 451	Pintapaiminta	Alueella sijainnut kuninkaankartastossa näkyvä talousrakennus. Ei poikkeamia
Karinainen, Kivikoskenmäki	2024 05 Seppälä	Y=2434 870, X=6727 030 P=6733 749, I=3270 850	Metsäalueen tarkastus	
Tarvasjoki, Korvaton	2025 05 Seppälä	Y=2430 800, X=6724 340 P=6731 246, I=3266 659	Pintapaiminta	Alueella sijainnut kuninkaankartastossa näkyvä talousrakennus. Ei poikkeamia
Tarvasjoki, Kompoja	2026 05 Seppälä	Y=2430 110, X=6724 130 P=6731 067, I=3265 960	Jokivarren tarkastus	
Tarvasjoki, Lähteenmäki	2022 02 Aura	Y=2428 580, X=6723 170 P=6730 178, I=3264 386	Metsäalueen tarkastus	
Tarvasjoki, Leppämäki	2023 02 Aura	Y=2429 370, X=6723 670 P=6730 641, I=3265 199	Metsäalueen tarkastus	
Tarvasjoki, Rahola	2024 02 Aura	Y=2424 370, X=6721 330 P=6728 531, I=3260 094	Metsäalueen tarkastus	
Turku, Röntämäki (City gate)	1044 10 Lieto	Y=1574 810, X=6713 660 P=6721 860, I=3245 474	Metsäalueen tarkastus	
Lieto, Anola	1044 10 Lieto	Y=1581 970, X=6716 860 P=6724 396, I=3252 900	Metsäalueen tarkastus	
Lieto, Vintala	1045 10 Lieto	Y=1580 880, X=6716 140 P=6723 778, I=3251 749	Pintapaiminta	Osa pelloista kyntämättä.
Lieto, Anttila	1046 10 Lieto	Y=1579 490, X=6715 580 P=6723 347, I=3250 312	Pintapaiminta ja koekuopitus	
Lieto, Mäkkylä, Tuomola, Keto	1047 10 Lieto	Y=1580 480, X=6715 971 P=6723 646, I=3251 335	Pintapaiminta ja koekuopitus	Pintapaiminnassa karkeasekoitteista punasavi-keramiikkaa ja tasolasia. Koekuopissa ei poikkeamia. Puhdasta savea.
Lieto, Keto	1048 10 Lieto	Y=1578 490, X=6715 180 P=6723 040, I=3249 279	Pintapaiminta	Liitupiipun kopan osa sekä kivisavikeramiikkaa. Osassa peltoa (lähinnä tietä) modernia kaatopaikkajätettä
Rusko, Palttametsä	1044 07 Rusko	Y=1569 760, X=6713 810 P=6722 470, I=3240 455	Metsäalueen tarkastus	

LIITE 4.

Rusko, Lentokenttäalue	1044 07 Rusko	Y=1567 720, X=6713 130 P=6721 978, I=3238 359	Metsäalueen tarkastus	Alue tuhoutunut hiekanotossa.
Rusko, Papumäki	1044 07 Rusko	Y=1565 660, X=6712 940 P=6721 977, I=3236 289	Metsäalueen tarkastus	
Turku, Korkiakallio	1043 12 Littoinen	Y=1574 890, X=6711 920 P=6720 119, I=3245 395	Metsäalueen tarkastus	
Turku, Etuhaka	1044 10 Lieto	Y=1573 730, X=6713 520 P=6721 819, I=3244 385	Metsäalueen tarkastus	
Turku, Maaria	1044 10 Lieto	Y=1574 440, X=6713 520 P=6721 754, I=3245 092	Metsäalueen tarkastus	
Turku, Moisio	1044 10 Lieto	Y=1571 470, X=6713 800 P=6722 304, I=3242 158	Metsäalueen tarkastus	
Rusko, Nissi	1044 07 Rusko	Y=1566 900, X=6714 250 P=6723 169, I=3237 644	Pintapöiminta	Liitupiipun varren katkelma, tasolasia, modernia tiiltä
Raisio, Uusi Hikimäki	1044 07 Rusko	Y=1564 210, X=6712 090 P=6721 262, I=3234 766	Metsäalueen tarkastus	
Raisio, Tarulinna	1044 07 Rusko	Y=1563 570, Y=6711 670 P=6720 901, I=3234 090	Metsäalueen tarkastus	
Raisio, Koivisto	1044 07 Rusko	Y=1563 430, X=6711 590 P=6720 834, I=3233 943	Metsäalueen tarkastus	
Raisio, Vähä-Pirilä	1043 09 Turku	Y=1562 840, X=6709 010 P=6718 317, I=3233 120	Pintapöiminta	
Raisio, Piihajoki	1043 09 Turku	Y=1561 660, X=6709 010 P=6718 424, I=3231 944	Joensuun tarkastus	
Raisio, Kalkkila	1043 09 Turku	Y=1561 490, X=6708 870 P=6718 300, I=3231 762	Pintapöiminta	
Naantali, Raanniittu	1043 06 Naantali	Y=1558 750, X=6706 500 P=6716 188, I=3228 815	Metsäalueen tarkastus	

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD

125353:6

125353:7

125353:8

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

125353:9

125353:10

125353:11

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

8 8

125353:12

125353:13

1 5

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

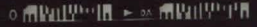
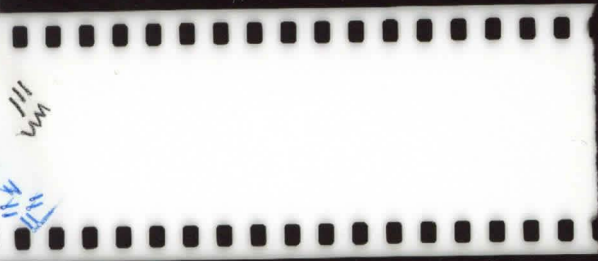
8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

ILFORD HP

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

125351:1

125351:2

125353:1

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

125353:2

125353:3

125353:4

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

125353:15

125353:16

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

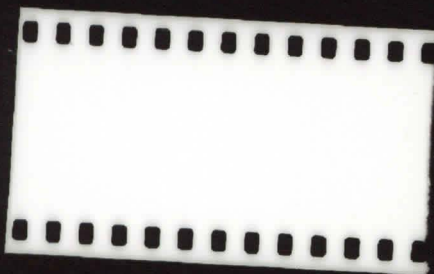
ILFORD HP5 PLUS

125353:17

125353:4

125353:5

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

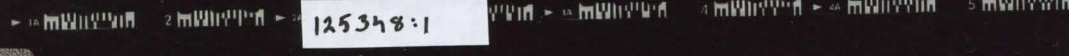
ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

125348:1

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

125348:2

125348:3

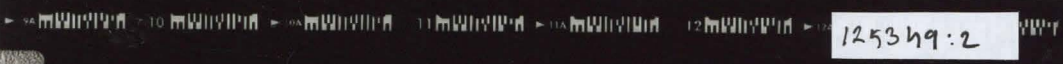
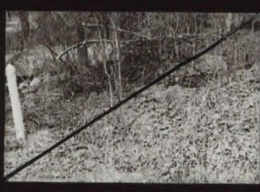
125349:1

ILFORD HP5 PLUS

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

125349:2

US

8 8 1 5

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

